

zemlje, bio je uništen od naših boraca. Ako se je neprijatelj nadao da će se poslužiti snagom Jugoslavena za proizvodnju ratnog materijala, teško se je prevario. Od deset milijuna stranih radnika što se računa da rade u nemačkim fabrikama, teško da je jedan od sto Jugoslavena, pošto su oni pretpostavljali da idu u šume i da se bore umesto da budu deportirani u Nemačku. Nemci su se sa svoje strane i bojali da bi preveliki broj Jugoslavena radio u nemačkim fabrikama, pošto su znali da će ovi Jugoslaveni postati dinamit. Stoga naš narod može sa opravdanom gordošću da kaže da njegov udio u ovom strašnom ratu nije relativno manji nego koje druge savezničke zemlje.

S tih razloga, kao što se nismo plašili žrtava za vreme rata, tako ćemo stupiti samosvesno i u doba mira pred velike zadatke koji nas čekaju, sigurni da će naše opravdane želje i naši zahtevi biti razumevani od naših Velikih saveznika.

Što se tiče naše unutrašnje politike posle rata, osećam da vas mogu uveravati da su sve bojazni u tom pogledu neosnovane. Osim neznatne manjine kvistlinga i profašista, danas su svi jugoslovenski narodi čvršće ujedinjeni nego ikada pre, pošto su ubedjeni da neće biti više nikada nadvlada i iskorišćavanja jednog naroda u korist drugoga, a da će takodjer narodi Jugoslavije svaki za sebe i svi zajedno da rešavaju sve svoje unutrašnje prilike na slobodan i demokratski način, u punom razumevanju državnih i narodnih potreba u bratskoj ljubavi i solidarnosti. Patnje koje su naši narodi pretrpeli u toku ovoga rata učinile su da sazre njihova politička svest i nikada više neće dopustiti da bi mogli imati uspeha, kao ranije, uticaji sa strane koji su povladjivali jedan ili drugi deo naših naroda ili jednu ili drugu klasu našeg pučanstva u cilju da nas razjedine. Mi većma cenimo bojazni Velikih saveznika u tom pogledu, ali želeli bi da ih uverimo da ovako isto kao što su narodi Jugoslavije našli u toku rata instinktivno put časti, naći će i u miru put pravde, čovečanstva i napretka.

Ubedjeni smo da će se u miru produžiti solidarnost Ujedinjenih naroda, koja je bila toliko primerna za vreme rata.

Našim prijateljima, kojima smo blagodarni za ono što su za nas učinili, mi želimo da kažemo: naša istorija je svedok da znamo, kako treba biti lojalan.

MARŠAL TITO - MARŠALU STALJINU

Vrhovnom Komandantu Crvene Armije Maršalu Staljinu U vezi s oslobodjenjem glavnoga grada Jugoslavije - Beograda - dozvolite mi da u ime N.O.V. i naroda Jugoslavije izrazim svoju zahvalnost vama kao Vrhovnom komandantu i velikoj Oslobodilačkoj armiji, čije su jedinice, zajedno sa Narodno-oslobodilačkom vojskom, zadržavajući junaštvom oslobodile Beograd.

Oslobodjenje Beograda ima za naše narode velik historijski značaj, naročito po tome što je ovaj mučenički grad bio poprište gdje se zajednički proljevala krv sinova velikoga Sovjetskoga Saveza i naroda Jugoslavije. Time je još jednom zapečaćeno krvno bratstvo naših naroda sa narodima Sovjetskoga Saveza.

Da živi herojska i pobjedonosna Crvena Armija!
Da živi veliki Sovjetski Savez!
Da živi Vrhovni komandant Crvene armije maršal Sovjetskoga Saveza Staljin!

Vrhovni Komandant N.O.V. i P.O.J.
J. B. TITO

PORUKA VINSTONA ČERČILA MARŠALU TITU

Agencija "Tanjug" primila je 29 oktobra sledeće telegrafске izveštaje iz Jugoslavije:

Povodom oslobodjenja Beograda, britanski pretsednik vlade, g. Vinston Čerčil uputio je sledeću depešu maršalu Titu:
"Najsrdacnije vam čestitam na ovom velikom događaju, kojim je Beograd oslobodjen vojskom našeg sovjetskog saveznika u zajednici sa vašom vojskom. Oslobodjenjem Beograda učinjen je kraj nacističkom teroru u Jugoslaviji, koja je četiri godine podnosila teške patnje. Vrio je blizu vrhunac naše velike bitke. Radujem se što će u najskorijoj budućnosti biti proglašeno konačno oslobodjenje Jugoslavije."

Maršal Tito odgovorio je premijeru Čerčilu:
"Zahvaljujem vam na najsrdacnijim čestitkama povodom oslobodjenja našeg junačkog Beograda. Mi potiskujemo neprijatelja prema njegovim granicama sa čvrstom namerom da to produžimo i na njegovoj teritoriji zajedno sa pobjedničkim britanskim, sovjetskim i američkim armijama, dok ne bude potpuno oslobodjena ne samo naša namučena i opustošena zemlja, već i cela Evropa od nemačkog napadača."

SVEČANI SASTANAK NASE KOLONIJE U LONDONU

26 oktobra p. g., povodom oslobodjenja Beograda, Ujedinjeni odbor južnih Slovena u Londonu priredio je naročiti sastanak za jugoslovensku koloniju u Velikoj Britaniji. Sastanku je predsedavao pretsednik Odbora, g. Boris Furlan, koji je u svom pozdravnom govoru u kratkim potezima izložio značaj oslobodjenja naše prestonice za narode Jugoslavije, kao i za saveznički ratni napor ka konačnoj pobjedi nad Nemačkom. Pukovnik Dr. Nikola Nikolić, član vojne misije N.O.V. u Londonu, u vrlo uzbudljivom i jezgrovitom govoru govorio je o junačkoj borbi naroda Jugoslavije protiv osvajača i protiv fašizma te je zatim podvukao, kako se na domaku pobjede pojavljuju drugi strašni neprijatelji našeg naroda koje je doneo rat, a to su nestašica hrane, bolesti i t. d.

Predavač je izrazio duboko ubedjenje da će narodi Jugoslavije znati da savladaju i te teškoće. U zaključku svog govora g. Nikolić je kazao da Saveznici treba da pomognu našu zemlju iz svoje sopstvene iniciative, pošto su narodi Jugoslavije dali srazmerno najveći prilog u ovom ratu. "Bilo bi nam neobično teško kad bi se sa našim narodima postupalo kao sa narodima, kojima se ukazuje milost. Takvu situaciju naš narodi i njihov ponos ne bi mogli da dopuste."

Posle ovog predavanja, koje je saslušano sa velikom pažnjom od strane svih prisutnih i koje je naišlo na jednodušno odobravanje, održali su kratke govore predstavnici jugoslovenskih udruženja u Londonu: g. Visko Santić za Udruženja Pomoraca, g. Miro Rajković za Udruženje jugoslovenskih novinara u Londonu, g. Niko Matuljan za Udruženje Slobodna Jugoslavija i g. dja Milosava Sudjić za Udruženje Jugoslovenskih žena. Sa sastanka su upućeni pozdravni telegrami maršalu

S.S.S.R. Staljinu, vrhovnom zapovedniku Crvene armije; maršalu Josipu Brozu-Titu, vrhovnom zapovedniku N.O.V. i djeneralu-lajtnantu Peku Dapčeviću, komandantu I. korpusa N.O.V. koji je komandovao trupama N.O.V., koje su učestvovala u borbama za Beograd.

Prisutni su čutanjem odali priznanje junacima palim za oslobodjenje Beograda.

PREDAVANJE GENERALA VELEBITA

Sesnaestog decembra 1944 g., pred dupkom punom salom Jugoslovenskog doma, djeneral Velebit, šef Vojne misije N.O.V. u Londonu, održao je predavanje o Oslobodjenju Beograda.

Pored iscrpnog prikaza vojnih operacija, koje su Crvena armija i N.O.V. zajednički izvršile protiv Nemaca za oslobodjenje naše prestonice, predavač je opisao prilike, u kojima danas živi stanovništvo Beograda i izložio svakovrsne napore koje Beograđani, i naročito beogradska omladina, čine da se što brže stvore povoljni uslovi života i da se postepeno uklone posledice rata i nemačke okupacije. Omladina, kazao je djeneral Velebit, sa dubokim osećajem divljenja listom se založila za obnovu zemlje, te oduševljeno stupa u redove N.O.V. To je jedan od razloga da od svih federalnih jedinica Srbija ima danas najveći broj boraca. (Sto i pedeset hiljada.)

Pošto je detaljno opisao teškoće koje postoje u Beogradu i u ostalim delovima zemlje zbog pomanjkanja goriva, transportnih sredstava, odeće i najpotrebnijih industrijskih proizvoda, on se osvrnuo na bajloslovne cifre o streljanim izdajnicima, o kojima govori neprijateljska i fašistička propaganda. Ne samo što su te tvrdnje lažne, nego je bilo slučajeva da su pojedina lica došla kod narodnih sudova da ogorčeno protestuju što pojedini krivci nisu bili dovoljno kažnjeni iz jednostavnog razloga što su sudije bili previše blagi i velikodušni.

Ne oklevajući ni najmanje da iznese tačnu sliku teških materijalnih prilika u našoj zemlji djeneral Velebit je podvukao sa kolikom su energijom i samopozrtvovanjem svi društveni slojevi pregnuli radu za obnovu celokupnog narodnog i socijalnog života naše otadžbine. Govoreći iz srca, direktno i precizno, predavač je na sve učinio tim dublji utisak što se iz čitavog njegovog izlaganja stvorio osećaj da slušate čoveka koji je ne samo učesnik, nego i objektivna posmatrač epohalnih događaja u Jugoslaviji.

ČESTITKE SAVEZNIČKIH VLADA

Dvadesetitreće oktobra gg. Dew i Gautier, otpravnici poslova britanske Ambasade i francuskog poslanstva, te g. Lipa, čehoslovački ministar pri našem Dvoru, učinili su specijalnu posetu g. dr. Savi Kosanoviću, zastupniku ministra inostranih poslova, te mu tom prilikom u ime svojih vlada izrazili čestitke na oslobodjenju naše prestonice.

Povodom oslobodjenja Beograda, g. Joseph Beck, luksemburški ministar spoljnih poslova, uputio je našem ministru inostranih poslova sledeću čestitku:

"Pomanjkanje saobraćajnih veza između Luksemburga i Londona, sprečilo me je, da vam, povodom oslobodjenja Beograda na vreme uputim svoje srdačne čestitke. Na prolasku kroz London želim da vam u ime vlade Velike kneževine Luxemburga izrazim najtoplije želje, kako bi ratničke vrline jugoslovenske vojske mogle da vam doskora donesu oslobodjenje čitave teritorije. Solidaran napor Ujedinjenih naroda doprineće popravljajući ruševina, koje je neprijatelj iza sebe ostavio."

ČESTITKA BELGIJSKOG OTPRAVNIKA POSLOVA

Belgijski Otpravnik poslova pri našem Dvoru uputio je 23.10.44 Dru Ivanu Šubašiću, pretsedniku Kr. vlade, sledeću čestitku:

"Sretan sam što mogu da koristim današnju priliku da vašu Ekselenciju izvestim o velikom zadovoljstvu, koje smo ja i svi Belgijanci osetili povodom vesti o oslobodjenju Beograda i velikom dela Jugoslavije.

Pošto sam lično bio u stanju da ocenim koliko je vaša zemlja pretrpela od rata i kakva je junačka iskušenja ona doživela, ja shvatam što sve ima za vas da znači reč oslobodjenje. Nema nikakve sumnje da sve poteškoće neće biti uklonjene preko noći, ali za sve okupirane zemlje to je ipak praskozorje nove ere, i ja s dubokom iskrenošću i živom simpatijom iskorištavam ovu priliku da izrazim vašoj Ekselenciji svoje želje, koje gajim za sreću i blagostanje vaše zemlje."

ČESTITKA EGIPATSKOG OTPRAVNIKA POSLOVA

Istoga dana egipatski Otpravnik poslova uputio je g. Dru Ivanu Šubašiću čestitku:

"Hitam da povodom oslobodjenja Beograda predam vašoj Ekselenciji svoje najsrdacnije čestitke i iskrene nade da će vaša zemlja ubrzo doživeti potpuno ostvarenje svojih težnja."

ČESTITKA GENERALNOG DIREKTORA UNRRE

Dr. Ivan Šubašić, primio je iz Vasingtona 21. oktobra 1944, sledeću depešu od g. Herberta Lehmana, generalnog direktora UNRRE:

"Sad sam doznao o oslobodjenju Beograda i veselim se kao i svi drugi slobodoljubivi ljudi ovoj divnoj vesti. Veličanstveni otpor naroda Jugoslavije i junačka dela oslobodilačke vojske pod vodjstvom maršala Tita izazvali su divljenje naroda svih Ujedinjenih nacija. UNRRA je, naravno, željna da saradjuje sa vama odašiljanjem pomoći i podrške narodu Jugoslavije."

ČESTITKA IRANSKOG MINISTRA PRETSEDNIKA

G. Mohammad Saed, pretsednik iranskog ministarskog saveta i ministar inostranih poslova, poslao je g. dr. Ivanu Šubašiću sledeći telegram:

"Oslobodjenje Beograda, omogućeno nepokolebivim otporom jugoslovenskog naroda i borbom N.O.V. pod komandom maršala Tita protiv zavojevača, prijatna je prilika, koju ja iskorištavam da Vašoj Ekselenciji izrazim svoje iskrene čestitke i tople želje, koje gajim za sreću i blagostanje prijateljskog i savezničkog junačkog naroda Jugoslavije."

POZDRAV SVETSKE OMLADINE

Izvršni odbor Svetskog Omladinskog Veća uputio je sledeći pozdrav Omladini Jugoslavije:

"Beograd je slobodan. Ovo je događaj kojim se ponose i koji slave na samo omladinci i omladinke Jugoslavije već i omladina čitavog slobodoljubivog sveta. Mi dobro znamo koliko je veliki doprinos i koliko su velike žrtve, koje ste vi mladi partizani narodno oslobodilačke vojske maršala Tita dali da se omogući ova velika pobjeda."

Beograd veliki prestoni grad velikog slovenskog naroda, grad na koji se pre tri godine sručio rana koji se uvek od tada srućavalo toliko ponositog univerziteta, taj i takav grad, dom jednog tako ponositog univerziteta, taj i takav Beograd nije dobio svoju slobodu na poklon ni od koga. Beograd je svoju slobodu izvojevao. Mladi Beograđani izvojevali su slobodu Beograda svojom krvlju, svojim udruženim optorom i besprimernim heroizmom tokom tri strašne godine mraka i strahota. Rame uz rame sa vojnicima moćne Crvene Armije, vi ste se borili za svoj rodni grad, za svaku ulicu, za svaku stopu svete zemlje ovoga grada. Svaka stopa zemlje na kojoj počiva Beograd predstavlja danas spomenik slobode. U ovom času, kada vetar odjekuje zvucima "Hej Sloveni" sa svih slobodnih radio-stanica sveta, omladina Londona posećuje izložbu OSLOBODJENJE JUGOSLAVIJE, koja je priredjena u srcu Londona. Tamo vidimo u slici i reči sve što ste vi pretrpeli i stvorili u borbi za našu zajedničku stvar. Vaš delegat u svetskom omladinskom vecu, kapetan Komar, može vam reći, kolika je velika ljubav i poštovanje koje omladina Ujedinjenih Naroda i njihovih prijatelja oseća prema vama. Mi prikupljamo lekarski materijal za vaše ranjenike, knjige i pomoć svake vrste, kako bi smo vam pomogli u izgradnji vaših gradova i beogradskog univerziteta. Mi želimo da vam pomognemo da sagradite Beograd veći i lepši nego što je ikada ranije bio.

Omladino Jugoslavije, konačna pobjeda je pred nama. Uništenje i neumitni sud očekuje napadačke zločince. Čistite divnu svoju zemlju za uvek od Hitlerovaca i izdajnika. Za njih ne sme biti mesta u slobodnoj Jugoslaviji budućnosti.

Pozdravljamo Ujedinjeni savez antifašističke omladine Jugoslavije. Slava vašim palim drugovima! Živeo Beograd! Napred ka boljoj budućnosti! U ime izvršnog odbora.

KUTTY HOOKHAM, sekretar
i VACLAV PALEČEK, pretsednik

PORUKA UNIVERZITETSKIH PROFESORA

Dr. Douglas Laurie, glavni sekretar ujedinjenog Udruženja univerzitetskih profesora i lektora Velike Britanije uputio je u ime izvršnog Odbora ovog Udruženja sledeću poruku rektoru beogradskog univerziteta: "Povodom oslobodjenja beogradskog univerziteta od tiranije nacističke Nemačke izvršni odbor Udruženja univerzitetskih profesora i lektora upućuje imečlanova Udruženja srdačne i bratske pozdrave beogradskom univerzitetu i svim jugoslovenskim kolegama."

ČESTITKA GROFA MIHAILA KAROLY-A

Grof Mihailo Karoly uputio je ministru g. Savi Kosanoviću sledeći telegram:

"Izvolite primiti moje srdačne čestitke povodom oslobodjenja Beograda. Uveren sam da će jugoslovenski narod uživati mir i blagostanje, koje je tako potpuno zaslužio. Simpatije i udivljenje, koje osećam za vaš narod, pojačano je uspomენama na godine što sam ih proveo u vašoj krasnoj zemlji, uživajući njeno gostoprinstvo."

PRIMER JUGOSLAVIJE

U subotu, 9.12.44, u 17.15 sati, g. Mato Vučetić, Direktor Informativne službe, dao je u emisiji B.B.C. na srpskohrvatskom ovaj komentar:

"Uspostavljanje narodne vlasti u potpuno oslobodjenim predelima Jugoslavije koje se vrši u primernom skladu između stanovništva, njegovih izabranih predstavnika i Narodno-oslobodilačke vojske, ne prestaje da biva predmetom interesovanja, simpatije i iskrenog divljenja u svim političkim krugovima Vel. Britanije. To divljenje je sve to dublje što je u pojedinim zemljama Evrope, odmah posle njihovog oslobodjenja, došlo do oštih sukoba između raznih političkih frakcija iz jednostavnog razloga što pre oslobodjenja svoje zemlje njihovi vođji nisu uspeali da se saglase na jednom opštem i detaljnom programu rada, prema kome bi mogli da rešavaju sva pitanja u vezi sa postavljanjem, organizovanjem i sa vodenjem državne, opštinske i samoupravne vlasti. Pomanjkanje tog zajedničkog programa rada i akcije kod predstavnika raznih grupa u pojedinim oslobodjenim evropskim zemljama izazvalo je mučne sukobe i nepotrebne žrtve.

U Jugoslaviji, razvitak situacije u potpuno oslobodjenim predelima odvijao se do danas jednom neumoljivom logikom i na opšte zadovoljstvo oslobodjenog naroda iz jednostavnog razloga što su predstavnici Narodno-oslobodilačkog fronta i N.O.V. unapred do detalja predvideli kakav stav treba da zauzmu, bilo prema kvislinzima i njihovim pomagačima, bilo prema onima, koji su za vreme teške borbe naroda protiv okupatora gledali skrštenih ruku razvitak političkih događaja u našoj zemlji.

Stav koji su narodne vlasti u oslobodjenoj Srbiji zauzele prema izdajnicima, malim i velikim, ocenjen je u Vel. Britaniji kao potpuno logičan i pun državničke mudrosti. Jer narodni sud se sa puno razloga i opravdanja pokazao strog prema onima koji su po svom socijalnom položaju i po svojoj naobrazbi morali biti u prvim redovima narodne borbe protiv okupatora, a ne njegovi pomagači i narodni krvnici. Medjutim, narodne vlasti su se pokazale mnogo manje stroge prema onim nekoliko hiljada nesretnika i od zločinačkih vođja zavedenih bednika kojima je odmah dana mogućnost, da pristupivši u redove N.O.V., otkupe svoje grehove prema narodu i otadžbini i da u poslednjem času dadu svoj prilog u zajedničkom naporu naroda Jugoslavije za njihovo oslobodjenje od germanskog okupatora i njegovih preostalih kvislinških pomagača. Takvim postupkom, Narodno-oslobodilački front i N.O.V. provode istovremeno jedno široko i duboko delo narodnog vaspitanja i stvaranja zdrave političke narodne svesti i kod onih elemenata koji zbog neukosti i nedovoljne neupućenosti u složenost neprijateljske političke igre u okupiranoj Jugoslaviji bili su u stvari sredstvo neprijatelja za porobljavanje međusobno i uništavanje naših naroda. Narodno-oslobodilački pokret od prvog početka svoje borbe istakao je zastavu sloge, jedinstva, bratstva i ravnopravnosti svih naroda Jugoslavije za pobjedu istinske narodne demokratije protiv okupatora, protiv fašizma i protiv verskih i etničkih sukoba i suparništva koji su tuđi plemenitosti i demokratskoj duši naših naroda i kojima su se oduvek služili neprijatelji nezavisnosti i nacionalne slobode jugoslovenskih naroda. Primer jedinstva u bratstvu i ravnopravnosti koji daju narodi Jugoslavije u njihovoj mučeničkoj borbi za slobodu, svetli na političkom obzorju uznemirene i napućene Evrope kao jedini putokaz kojim će morati da krenu svi oni oslobodjeni narodi koji još nisu uspeali da se snadnu u savladivanju teškoća, koje su skopčane sa oslobodjenjem zemlje od okupatora i sa likvidacijom njegovih kvislinških pomagača."

GOVOR MARSALA JUGOSLAVIJE JOSIPA BROZA TITA

Održan prilikom revije trupa na Banjici, povodom oslobodjenja Beograda

Prema emisijama "SLOBODNE JUGOSLAVIJE," od 29 i 30 oktobra 1944.

"Drugovi borci, komandiri, komandanti i politički komesari Narodno-oslobodilačke vojske!

Izražavam svoju zahvalnost za vaše junačko držanje pri oslobodjenju nama svima dragog, glavnog grada Beograda. Oslobodjenje Beograda, koje ste izvojevali zajedno sa herojskom Crvenom Armijom, ima ogromni istorijski značaj. U ovom namučenom gradu, prije tri i po godine prvi put je dat otpor takozvanom nepobedivom nemačkom osvajaču. 27 marta narod Beograda, kao i narod ostalih gradova, dao je otpor i nije htio da sagne šiju pred osvajačem koji je dotle bio porobio čitavu Evropu.

Kada su nemačke Hitlerove horde, opijene pobjedama u drugim evropskim zemljama, mučki napale našeg velikog saveznika, Sovjetski Savez, narodi Jugoslavije znali su da je došao čas za borbu. Narodi Jugoslavije ponovo su dobili veru da će opet doći dan oslobodjenja. Omladina Beograda pokazala je bezprimjerno herojstvo, napadajući na ulicama Beograda nemačku motorizaciju. Omladina Sumadije prva se digla i posle kratkog vremena oslobodila celu zapadnu Srbiju. Kada je nemačkim osvajačima i domaćim izdajnicima Nediću i Draži Mihailoviću—uspelo da naše slavne sumadijske, slavne srpske partizane, istisnu iz Srbije, omladina Sumadije pošla je zajedno sa našim slavnim crnogorskim borcima u ostale krajeve Jugoslavije, da šire bratstvo i jedinstvo, da bije prokletog neprijatelja, koji je htio da istrebi naš narod. Sinovi Srbije, Sumadije, sinovi Crne Gore, pošli su i spojili se sa braćom iz Hrvatske i Slovenije i svih ostalih krajeva, i rame uz rame, pod najtežim okolnostima tri i po godine junački su izdržali u borbi protiv nadmoćnijeg neprijatelja.

Sada su se sinovi Srbije vratili, iako u mnogo manjem broju, jer su najbolji sinovi Srbije ostavili svoje kosti po brdima Crne Gore, Dalmacije, Bosne, šireći bratstvo i jedinstvo. Vratio se je jedan mali, ali mnogo jači deo. Vratio se je zajedno sa sinovima Hrvatske, Slovenije, Dalmacije i Vojvodine, da zajedno oslobodjaju i oslobode grad Beograd. Ovde se spojila prvi put slavna Crvena Armija sa našom Narodno-oslobodilačkom vojskom. Ulice Beograda zalivene krvlju svijih naroda Jugoslavije, zalivene su takodje krvlju naše herojske Crvene Armije, sinova Sovjetskog Saveza. I po tome sve ovo ima ogroman istorijski značaj. Sada je vaš zadatak i zadatak svih ostalih boraca, naročito sinova Srbije, da zajedno sa ostalim našim narodima, oslobode i preostali deo naše namučene zemlje. Sada će sinovi Beo-

grada i Sumadije, zajedno sa Hrvatima i ostalim borcima iz drugih krajeva, osloboditi i naš Zagreb. To su, dakle, vaši zadaci. Vaš je zadatak da rame uz rame sa Crvenom Armijom gonite zakletog neprijatelja iz ove naše svete, krvlju natopljene zemlje. Sećate li se kako je pre godinu i po dana neprijatelj obrušio na nas svoju silu, da bi nas satro? Mi smo onda kazali: Ne ćeš! Pobedit ćemo mi!

Naši saveznici, Sovjetski Savez, Engleska i Amerika, došli su u mogućnost da nam ukažu pomoć. Saveznici, Engleska i Amerika, počeli su nam preko svojih slavni aviatricara slati oružje, municiju i sve što nam je bilo potrebno. Danas veliki Sovjetski Savez—sinovi sovjetske zemlje, Crvena Armija, rame uz rame s vama, oslobadaju našu zemlju. Ovde u Beogradu, U Jugoslaviji, ISPOLJIO SE JE BRATSTVO SVIH NASIH VELIKIH SAVEZNIKA SA NASOM NAPACENOM ZEMLJOM.

Naša je dužnost ne samo da oslobodimo našu zemlju, nego i da zajedno sa našim saveznicima teramo neprijatelja u njegovu jazbinu, da tamo učinimo kraj zždaji koja je htela da pokori čitavo čovječanstvo.

Ovde u Beogradu našao se je izdajica srpskog naroda, Nedić. Ovde u Beogradu kovali su se planovi zajedno sa nemačkim okupatorom, kako da se istrebe najbolji sinovi srpskog naroda. U Beogradu, isto kao i u Zagrebu, kovali su se planovi kako da se zavadi brat s bratom, i kako da se istrebe naši narodi, Sloveni Juga. Ali narodi Jugoslavije, preko svojih najboljih sinova, boraca Narodno-oslobodilačke vojske, pobrkali su sve te paklene planove. Ovde u Beogradu, kao i u nekim drugim mestima, izdajnik Draža Mihailović kovao je planove i brusio četničke kame, kako bi nastavio ono krvavo delo, koje su 1941 godine započeli prokleti izdajnici hrvatskog naroda, Ustaše, da bi tako postigao, da posle isterivanja Nemaca produži sa zavadjanjem brata s bratom. Ali misija koju su uzeli na sebe sinovi Srbije, Hrvatske, Crne Gore, Makedonije i Slovenije jeste: Bratstvo, jedinstvo svih naroda. Najveća pobjeda koju je dosada postigla naša vojska, jeste baš to jedinstvo i bratstvo. I Beograd, naš glavni grad Jugoslavije, zbog toga je zaista i postao glavni grad svih Južnih Slovena, grad koji će voleti svi narodi Jugoslavije, grad za koji su prošli krv svi narodi Jugoslavije. ODAVDE IZ BEOGRADA TREBA DA ZRACE ONE IDEJE VODILJE KOJE SU NAS NOSILE KROZ SVE TESKE DANE, IDEJE BRATSTVA I JEDINSTVA. IDEJE VELIKE I SREĆNE JUGOSLAVIJE.

Vama je dato u zadatak ne samo da bijete zakletog neprijatelja naše zemlje nego da budno bdijete nad tekovinama za koje su dali svoje živote preko 200.000 najboljih sinova naših naroda, boraca N.V.O. i P.O.J. Oko milion poubijanih, uništenih i u zatvorima ugušenih sinova Srbije, Hrvatske i ostalih naših krajeva traže od vas da budno čuvate te tekovine, kako se nikad više ne bi ponovio ovaj pakao i ovakva nesreća za naš narod.

U našoj zemlji ima još uvek ljudi koji spekulisu, — a ima ih i u inostranstvu — koji spekulisu sa nekim građanskim ratom. Ti planovi nikada ne će biti ostvareni. Mi pružamo ruku pomirnicu svakom čestitom građaninu ove zemlje, koji je spreman da odsada radi zajedno s nama na podizanju, na obnavljanju naše napaćene zemlje. Mi smo spremni, to je naša dužnost, i to nam nalaže situacija u inostranstvu, to nam nalažu interesi naše zemlje, da sada ujedinito sve snage koje predstavljaju vrednost za našu zemlju, sve snage koje žele, koje iskreno žele da isto onako kao borci u Narodno-oslobodilačkoj vojsci u borbi pregnu na izgradnji naše zemlje i ulože sve napore da se što pre zaleže rane, koje nam je zadao ovaj strašni rat. Ali u isto vreme mi poručujemo svima onima koji spekulisu bilo u zemlji, bilo van nje, da se ljuto varaju ako misle da će prodrći sa svojim planovima o nekom građanskom ratu, da nam otmu plodove naše teške borbe. Nikada i nikome te plodove ne damo. Naša buduća pokolenja bi nas proklinjala. Mi smo dužni predati njima ono što smo stekli. Mi smo dužni čuvati novu, federativnu, demokratsku Jugoslaviju, u kojoj će svaki pošteni građanin imati puno pravo razvitka, gde će za svakog biti rada i mogućnosti učenja, svega što je potrebno kulturnom čovjeku. Nećemo više da budemo pastorčad, niti moneta za podkukurivanja. Mi smo u ovoj borbi stekli pravo da ravno pravno sa saveznicima učestvujemo i u ovom ratu, i u izgradnji nove i srećnije Evrope, a ne samo Jugoslavije. Ja sam uveren da će ove težnje naših naroda, naši saveznici prihvatiti i oni ih već prihvataju. Mi želimo, mi moramo, da zajedno, rame uz rame sa svojim saveznicima, uništimo najvećeg neprijatelja čovječanstva, da zajedno sa saveznicima zadamo posljedni udarac Hitlerovom fašizmu za dobro čitave Evrope, za bolju i srećniju budućnost naroda Jugoslavije.

Na kraju, drugovi i drugarice, ja vas pozivam da kao i dosada ustrajete u teškoj borbi koja još nije završena. Blizu je dan kada će naša zemlja u potpunosti biti oslobodjena.

Zivela naša slavna narodno-oslobodilačka vojska!
Zivela federativna, demokratska Jugoslavija!
Zivela naša velika saveznica Crvena Armija!
Zivela armije naših saveznika Engleske i Amerike!
Zivelo bratstvo koje je krvlju stečeno na svim bojištima Evrope!
Smrt fašizmu! Sloboda Narodu!"

Proslava 1. decembra u Londonu

Prvi decembar, Dan narodnog ujedinjenja, proslavljen je u Londonu u 11 časova pre podne svečanim Blagodarenjem u srpsko-pravoslavnoj crkvi, 12 Lennox Gardens.

Blagodarenju su prisustvovali Nj. V. Kralj Petar II. i Kraljica Aleksandra, članovi Kraljevske vlade, britanski ambasador Ralph Skrine Stevenson, članovi diplomatskog kora akreditovani kod našeg Dvora i mnogobrojni članovi naše kolonije.

Nj. V. Kraljicu Majku i Nj. Vis. Kraljeviće Tomislava i Andreja, zastupao je poručnik bojnog broda II. klase, Frano Bona.

Posle podne u tri časa, Udruženje prijatelja Jugoslavije u V. Britaniji priredilo je za zvanike i za svoje članove čaj u prostorijama Central Hall-a, Westminster, U 4 časa Pretsednik ovog udruženja, g. L. S. Amery, član britanskog ratnog kabineta i Ministar za Indiju, otvorio je javni skup u čast proslave Dana narodnog ujedinjenja.

Za vreme ovog velikog javnog mitinga, održanog u Centralnom Holu Vestminsterske opštine, preko puta Britanskog parlamenta i Vestminsterske opštine, na tribini, pored pretsednika "Jugoslovenskog Udruženja," g. L. S. Amery-a, nalazili su se Nj. V. Kralj Petar, Lord Selborne, britanski ambasador pri našem Dvoru g. Ralph S. Stevenson, zastupnik pretsednika ministarskog saveta g. Drago Marušić, pretsednik upravnog odbora "Jugoslovenskog Udruženja" g. L. H. Green i mnogi drugi dostojanstvenici. Među njima sedeo je i sedji starina arhiepiskop-Primas Lord Lang od Lambetha, koji se zbog odmaka starosti već davno povukao sa aktivnog čovstva anglikanske crkve. Visokoprosveštenog arhijereja nije sprečila ni starost ni hladno zimsko vreme, da, ne obazirući se na neizvesnost povremeni mučkih i nečovečnih napada varvarskog neprijatelja, iz sopstvene pobude dodje na ovaj skup prijatelja Jugoslavije i time ova priznanje našoj zemlji na dan njenog Ujedinjenja. Ova naročita pažnja dokazuje koliko britanski narod i njegova crkva polazu na prijateljstvo naših naroda i čine njihove podvige u ovome ratu.

U svom uvodnom govoru pretsednik, g. L. S. Amery istakao je junaštvo i teška stradanja naroda jugoslavije u borbi za oslobodjenje i krajnu potrebu da im se sa britanske strane što više i što svesrdnije pomogne. Zatim je Nj. V. Kralj Petar II. održao sledeći govor:

GOVOR NJ. V. KRALJA PETRA II.

"Želeo bih da iskoristim ovu priliku da vam u nekoliko reči, lično kažem, što za moje narode i mene samoga znači Dan ujedinjenja.

Prvi decembar bio je formalni izraz vekovnih težnja i kruna zajedničkih napora svih Srba, Hrvata i Slovenaca, posle pobjede demokracije koncem prošlog rata. Ujedinjenje naših naroda u jednu državu, konačno postignuto pod cenu najvećih žrtava značilo je ostvarenje ideala najboljih umova i najboljih elemenata naših naroda.

Istorički, to je dan kad je delegacija Narodnog veća Slovenaca, Hrvata i Srba, koji su do tada bili pod vlašću Austro-Ugarske, došla iz vlastite pobude mome Ocu, tada Regentu Kraljevine Srbije, i preko njega zatražila od mojeg deda Kralja Petra I. da on bude Kralj zajedničke države svih Srba, Hrvata i Slovenaca.

Od toga prvog decembra 1918. g. možda je doista bilo počinjeno izvesnih grešaka. Sigurno je međutim, u drugu ruku, da je bilo stečeno i veoma dragoceno

iskustva. Uprkos grešaka, i uprkos brutalnih nastojanja naših neprijatelja, upravljenih protiv našeg narodnog jedinstva, ideja jedinstva triumfirala je. Pokazalo se je da Jugoslavija nije fikcija mirovnih ugovora, da nije "Versailles-ka" tvorevina, nego da je ona izraz vlastite volje naroda, rezultat težnja samog naroda. A jednako sigurno kao što je Jugoslavija bila izgradjena na temelju spontanijih osećaja naših naroda, tako će nesumnjivo ti osećaji u budućnosti i obezbeđivati našu zajedničku državu, čije duboko značenje se tako svesrdno razumeva sa strane naših velikih saveznika V. Britanije, Sjedinjenih država Amerike i Sovjetskog saveza. U veličanstvenoj borbi naših naroda u sadašnjem ratu, upravo se ta ideja narodnog jedinstva pokazala slavodobitnom, i ona je omogućila velike pobjede jugoslovenske oslobodilačke vojske, pod vodstvom marsala Tita nad našim zajedničkim neprijateljem.

Za mene će to uvek biti veliki dan. Potpuno sam svestan da je moja sveta dužnost, da uvek, poput mog oca, čija je ideja vodilja bila unapredjivanje i čuvanje Jugoslavije, budem veran tradiciji mojih predaka, koji su, sve od vremena Karadjordja, posvećivali sva svoja nastojanja gajenju ovog nacionalnog ideala. U isto vreme moja je iskrena želja da posvetim sve svoje energije volji i napretku mojih naroda, i da sa svojim dragim Hrvatima, Slovincima i Srbima delim radosti i nade, koje nas ujedinjuju, i koje ispunjavaju naša srca na ovaj veliki dan."

Posle govora Nj. V. Kralja pročitao je britanski ambasador za Jugoslaviju g. Ralph Skrine Stevenson sledeću poruku britanskog ministra inostranih poslova g. Antonija Edena:

"Saljem svoje najbolje želje Jugoslovenskom udruženju u V. Britaniji, povodom njegove godišnje skupštine. Taj se sastanak održaje na Dan jugoslovenskog-ujedinjenja, i uveren sam da će misli svih Jugoslavena i prisutnih Britanaca sa zadovoljstvom biti upravljene na nedavno oslobodjenje Beograda zajedničkim naporima narodnih oslobodilačkih snaga i Crvene Armije, te u nadi na obećanje, što ga taj događaj pretskazuje za brzo oslobodjenje od neprijatelja čitave jugoslovenske teritorije. Potpuno je opravdano očekivati da će, kad proslava ovog dana, opet dodje, Jugoslavija,—čije žrtve za ciljeve zajedničke borbe britanski narod nikada ne može da zaboravi,—biti ponovno slobodna. Ja sa pouzdanjem očekujem dan, kad će zavladati mir, i kad će ujedinjeni jugoslovenski narod ponovno moći da uspostavi blagostanje svoje zemlje kao član pobeđničkih Ujedinjenih naroda."

GOVOR DR. DRAGA MARUŠIĆA

"Naš narodni praznik, Prvi decembar, dan je na koji mi slavimo narodno oslobodjenje i ujedinjenje jugoslovenskih naroda. Na taj je dan bilo proglašeno državno jedinstvo Jugoslavije.

Stvaranje nove države bilo je teško, i njena daljna istorija, u toku 26 godina, bila je mučna. Položaj Jugoslavije, na jednom od najvažnijih putova između zapada i istoka, pobudjivao je imperijalističke težnje među susedima Jugoslavije, Nemačkom i Italijem, dok su nesredjeni unutrašnji odnosi jasno odražavali težnju naroda za stabilnim i srednjim oblikom njihovog budućeg zajedničkog života. Istorijski četdeset raznih jugoslovenskih vlada odaje nemurno traženje ravnoteže i stabilnosti. Međutim prvi decembar ipak ostaje jednim značajnim datumom u jugoslovenskoj istoriji. Uprkos svih unutrašnjih i spoljašnjih poteškoća, uverenje da po prirodi i udesu jugoslovenski narodi pripa-

daju zajedno, ostalo je i dalje živo — kao neugasivi plamen, a svi su Jugoslaveni bez ikakve iznimke, po citavoj zemlji uvek slavili taj narodni dan s oduševljenjem. Ja se još uvek sećam, kako je Prvi decembar bio proslavljen u Ljubljani god. 1941. Izvršni odbor Komiteta narodno-oslobodilačkog pokreta izdao je naredjenje da taj dan u Ljubljani ima da svi proslave time da ostanu posle sedam časova u svojim domovima. Rano izjutra bili su deljeni letci, koji su sadržavali sve upute i pozivali narod na otpor; narodna zastava bila je istaknuta na najpristupačnijem mestu tvrđjave; u sedam časova na veće, ulice i sva javna mesta bila su pusta. Jedino su se mogli čuti zastrašeni koraci italijanskih vojnika i tutnjava tenkova.

Ta ideja jedinstva između jugoslovenskih naroda, svest zajedničkih patnja i zajedničke borbe protiv zavojevača diljem Jugoslavije dala je našem narodu snagu da ustraje u toj neravnoj borbi.

U toku ovoga rata naš je narod podneo bezbrojne ljupnje, a velike patnje nesumnjivo još nam prestoje. Rat u Jugoslaviji, kome je bio cilj istrebljenje našeg naroda, još nije svršen, i njegove će sve posledice biti teške. Ali kraj se približava i možda je prikladno da se danas — na dan Prvog decembra — dade bilanca ove tri-po-godišnje borbe. Godine 1942 Nemci su kazali: "Mi nećemo ni pred čime ustuknuti, da bismo ostvarili novi poredak, zasnovan na pokornosti nižih rasa višima!" Nemci su balkanske narode smatrali inferiornom rasom, ali u našoj borbi protiv takvog neprijatelja, opremljenog najmodernijim oružjem, mi smo pokazali ne samo ličnu hrabrost, nego i to, da lična hrabrost zajedno sa razvijenim intelektualnim, moralnim i fizičkim vrlinama, može da odoli neprijatelju. Ta tako zvana viša rasa sada je dovedena do političkog, socialnog i humanog bankrotstva, dok ne samo sam naš narod, nego s njime i čitav svet uvidja, da Jugoslaveni s obzirom na intelektualne i moralne vrline mogu da se časno uporede s ma kojim narodom. To je velika tekovina ove borbe. Kao primer našeg opsteg doprinosa napretku čovečanstva, želeo bih da uzgred pomenem imena, velikog srpskog fizičara Nikole Tesle, Hrvata Josipa Resla, koji je izumom brodskog vijka položio temelje modernog brodarstva, te Slovenca Jurja Vege, jednog od najvećih matematičara i astronoma XVIII stoleća, koji je toliko pridoneo teoriji logaritmičkih nizova.

Ako je ikada u prošlosti bila postajala kakva sumnja o tome, da li Jugoslaveni mogu da žive u zajedničkoj državi, i ako su naši neprijatelji ikada gajili ma kakvu nadu da će slomiti naše jedinstvo izazivanjem i podjarivanjem nesloge, događaji su pokazali protivno. Jedinstvo danas je jače nego ikada pre, i na zemlji nema te moći koja bi mogla skrsiti njegove granitne temelje, izgrađene krvlju što smo je zajednički provalili za zajedničku slobodu i nezavisnost. Ovo sačinjava drugi zamašni uspeh ove borbe.

Mnogo je zla u prošlosti bilo izazvano ogorčenim trvenjem raznih političkih stranaka u Jugoslaviji. Danas, međutim, narodno-oslobodilački pokret obuhvata sve predjašnje stranke, izuzevši fašista. U roku ovog rata, opreke između raznih stranaka bile su uklonjene tim lakše što u našoj zemlji klasne razlike nisu tako velike kao drugde. Naša je zemlja skoro isključivo sastavljena od seljaštva, sitne buržoazije i radnika. Ta činjenica, zajedno sa vanrednom ličnošću marsala Tita, simbolom volje naroda, daljna je garancija da pogreške prijašnjih vlada i režima neće biti ponovljene, i da će Jugoslavija posle ovog rata biti potpuno svesna svog puta ka slobodi i napretku. Ta politička zrelost, tako

skupo stečena, plaćena tolikim strašnim patnjama, također je jedna pozitivna tekovina ove borbe.

Ne mogu a da ne pomenem da je u prošlosti bilo krajeva, koji nisu mogli da učestvuju u proslavama Prvog decembra. Bili su to krajevi, koji su posle prošlog rata došli pod talijansku vlast, kao posledica tajnog londonskog pakta, od 26 aprila 1915. Dopustite mi da ovde citiram što je o tome kazao g. Lloyd George u svojoj knjizi "Istina o mirovnim ugovorima": "Rat je teško uzdrmao suptilitete savesti, kad je mirovna konferencija, u suprotnosti sa samim načelima za koja smo mi ušli u rat, dopustila Italiji da podvrgne pod svoju vlast teritorije, u kojima bi golemu većinu naroda više volela da dodje pod drugi suverenitet..."

Povrh toga slovenački deo Koruške došao je pod Austriju, i na taj je način u svemu više od 700.000 Jugoslovena, i više od jedne trećine čitavog slovenskog naroda ostalo pod stranim jarmom. Italija je dobila Trst, koji joj nije bio potreban, i koji joj se pokazao kao teret, dok je Jugoslaviji bila ugrabljena jedina velika i moderna luka, koja bi zadovoljavala njene potrebe. Naša braća, stavljeni pod talijansku vlast, nesumnjivo su sačinjavali jedan od najkulturnijih elemenata pod talijanskom vlašću, ali su oni ipak od samog početka, bilo to pod talijansku vladu prefašizma, bilo pod fašistima, bili izvrnuti tako neljudskom postupku, da je Italija, ostavivši po strani sve druge okolnosti, već samim time zauvek izgubila pravo do poseduje ma i samo jedno selo, nastavano od Jugoslovena. Nikoga zbog toga ne iznenadjuje da su se svi ti Jugosloveni pod talijanskom zlopravom latili oružja da bi vodili nepomirljivi rat protiv talijanskih tlačitelja, rat što ga sada nastavljaju protiv Nemaca. Iako možda i jest bilo opreka mišljenja u drugim delovima Jugoslavije, ovde je narodno-oslobodilački pokret stvorio nedeljivi front svih seljaka, radnika, gradjana i sveštenstva podjednako. Ovde na krajnjem severozapadu Jugoslavije vodi borbu slavni IX korpus Narodno-oslobodilačke vojske pod najtežim prilikama. Ja o tome govorim kao očevidac. Ja sam kod njih proveo nekoliko meseci, od kraja 1943 do početka 1944. Nema nikakve sumnje da će ti krajevi biti vraćeni materijalnoj zemlji. Mi ih ne tražimo zbog toga što je Italija bila neprijatelj, a Jugoslavija saveznik, nego zbog toga, što jedino to može da bude pravda i jer je to ujedno i jednodušna volja čitavog našeg naroda. Ja ne mogu a da ne verujem da je to također i volja naših velikih saveznika.

To je daljni, nipošto najmanji uspeh naše borbe za slobodu.

Ja sam uveren da će posle ovog rata život čovečanstva biti srećniji, i to u glavnom zbog toga što će se posle pobeđe nad nacističko-fašističkom ideologijom vratiti vera u pravo čovečanstvo—u ljudske ideale. Ali ta vera traži uzajamno poštovanje, ne samo između pojedinaca, nego i između naroda. Narodi se međusobno razlikuju, ali svaki od ovih može da doprinese opštem ljudskom napretku svojom individualnošću. Skladno i uspešno zajedničko delovanje u ovom smislu mora da ovisi o uzajamnom razumevanju. Nikada ne sme doći do pokušaja da se prilike u kojoj drugoj zemlji oblikuju prema prilikama u vlastitoj zemlji. Već sama lepota života povećava se varijacijama i suprotnostima. Meni na pamet pada jedna pesma našeg najvećeg pesnika, Prešerna. Pustinjak pesnik pokušava da nauči tice da pevaju psalmove. Njemu uspeva da tome nauči kosa, zebu, ševu i mnoge druge ptice, ali doživljava potpuni neuspeh sa slavujem. On pokušava uvek iznova, i već počinje da pada u očaj, kad mu so u snu javlja Bog i kaže: "Okani se ti mog slavlja. On me najbolje slavi glom, što sam mu ga ja dao."

Ja ne želim utvrditi da naši prekaljeni jugoslovenski borci liče ljupkim slavujima. Ja jedino želim da vas uverim da će način, na koji mi želimo da izgradimo zajednički dom, i način na koji mi želimo da radimo, najbolje poslužiti napretku naših naroda, te također biti naš najbolji način doprinosnja zajedničkom dobru čovečanstva.

Dopustite mi da završim zahvaljujući se Jugoslovenskom udruženju u V. Britaniji, što je priredilo ovaj veliki zbor, a naročito njegovom predsedniku, g. Amery-u, za pretsedavanje ovog posle podneva, te za lepe reči, koje je on nama kazao. Zahvaljujem također i ministru inostranih poslova, g. A. Edenu za ličnu poruku, koju nam je uputio.

Zahvaljujem svima vama, koji ste nam pomogli da proslavimo Dan ujedinjenja.

GOVOR BRITANSKOG MINISTRA RATNE EKONOMIJE LORDA SELBORNA.

Svaki se britanski ministar doista mora da oseća počašćen kad dobije poziv da govori na narodni praznik herojskog naroda Jugoslavije. Britanski narod nije ništa tako duboko ganulo u ovim godinama užasa, koje mi proživljavamo, kao nepokolebivo junaštvo i hrabrost jugoslovenskog naroda posle 27 marta 1941, kad je vaše Veličanstvo prihvatilo izazov podlog zavojevača Jugoslavije. Narodi Jugoslavije nisu se ni na časak pokolebali u svom herojskom otporu neprijatelju.

Isto je tako bilo god. 1914. Narod je Jugoslavije, upravo kao i u ovom strašnom ratu, podneo neizrecive strahote i odoleo mnogo puta većoj snazi, da se, posle najherojskije borbe, konačno pojavi slavodobitan isto tako kao u ovom ratu. Vaš mali neustrašivi narod neće nikada dopustiti zavojevaču da predje preko njegovog praga, i on stavlja slobodu iznad svake druge vrline.

A vaše je Veličanstvo, povećavši narod Jugoslavije, kao što ste vi to učinili toga dana, nastavljalo tradicije svog oca, i mi se u ovoj zemlji ponosimo time što smo Vama i Vašoj vladi pružili privremeno gostoprimstvo.

Gospodje i gospodo! Duhovna su pitanja u ovom ratu još važnija od materijalnih. Nema nikakve sumnje da se radi o velikim materijalnim i političkim problemima, a radi se također i o velikim pitanjima teritorijalnih zahteva i pitanjima od političke važnosti, ali ono najistaknutije u ovom ratu, i ono, što ga po mome mišljenju razlikuje od svih prijašnjih ratova, od vremena krstaških ratova, je veliki moralni izazov, što ga je svetu dobacila odvratna neman nacizma. Jugoslavija je pokazala da ona s obzirom na ovo duhovno pitanje nije ni na časak bila u nedoumici.

Sva materijalna snaga Nemačke, svi ogavni izumi nemačkih naučnika, svjezovite brutalnosti Gestapa, nisu mogle da skrše nesalomljivi duh Jugoslavije. Duh

jednog velikog naroda pokazao se je i opet superiornim materijalnoj moći varvarštine.

Mi—Britanci—ponosimo se time što smo vaši saveznici u ovom sukobu, i mi se ponosimo. Vaše Veličanstvo, time što britanski oficiri i drugi članovi naših vojnih snaga služe u planinama Jugoslavije, boreći se pored junačkih oficira i vojnika Jugoslavije u njenoj borbi. Mi se ponosimo također i time, što su vojska britanskog vazduhoplovstva, i mornari naše mornarice, pružali pomoć jugoslovenskim snagama u borbi, te time što je sada tako velik deo zemlje oslobođen, i time nama dana čast da teško iskušanom narodu Jugoslavije dajemo materijalnu pomoć.

Vaše Veličanstvo, narod ove zemlje pouzdano se nada da će tesne veze, stvorene između naša dva naroda u ovim teškim godinama, potrajati i kroz vreme mira. Kao što vam je poznato, V. Britanija nema nikakvih teritorijalnih težnja, nit je ikada imala bilo kakvih teritorijalnih težnja, na Balkanu. Ali mi smo mediteranska sila, i nameravamo da i ostanemo mediteranska sila, pa se nadamo da će odnosi između Jugoslavije i V. Britanije, kulturni, socijalni i politički, biti onoliko srdačni i tesni, koliko to god više moderne komunikacije mogu da učine.

Jugoslavija, taj veliki slavenski narod, jedna je od mnogih veza, koje se sada kuju između Rusiji i V. Britanije. Ruski i britanski vojnici bore se rame uz rame s jugoslovenskom vojskom. Jugoslavija se je pokazala zajedničkim sastajalištem—prvim sastajalištem—britanskih i ruskih trupa u ovom ratu, pa se mi zbog toga nadamo da će naše uzajamno prijateljstvo sa Jugoslavijom biti povodom nove veze između V. Britanije i Rusije. Kao što je to ovog posle podneva kazao g. Amery, mi saosećamo najpotpunije sa jugoslovenskim narodima u njihovim političkim problemima, koji sada pred njima stoje. Veliki potres, kao što je to ovaj rat, ne može a da ne oštari i najdublje uticaja na oba naša naroda. Mi svoje metode imamo da prilagodimo novim vremenima u kojima živimo, te, kao što je to pomenuo vaš predsednik, narodno jedinstvo danas ima da bude kamen temeljac na kome se zasniva čitavi napredak naroda. Mi se nadamo da ćete vi u poteškoćama, pred kojima će se naći naš i drugi narodi, —naročito drugi narodi koji su prošli kroz ratne užase—proći kroz ta burna i teška vremena i izići iz njih još jači, kada svladate te poteškoće. Mi smo uvereni da će se narodi Jugoslavije pokazati doraslim i ovom zadatku kao što su se pokazali u svim kušnjama prošlosti, i da će Jugoslavija, jednako kao i Britanija, izići iz ovog rata doduše s mnogim i strašnim ranama, ali suočena s gordom budućnošću. Mi očekujemo čas, za koji sam uveren da nije više daleko, kad će nauka, koja se sada primenjuje u cilju strašnog uništavanja, doneti čovečanstvu veće blagostanje.

Ja se nadam da će Udruženje prijatelja Jugoslavije imati da igra veliku i važnu ulogu u budućim godinama, tako da se naša dva naroda, koje je u prošlosti odvajala velika udaljenost, pomoću nauke i trgovine približe jedan drugome. A u toj novoj i slobodnijoj Evropi, koju mi—uz Božju pomoć—nameravamo da izgradimo, Jugoslavija i Velika Britanija nastaviti će da saraduju kao drugovi, saveznici i prijatelji, kao što su to radili za vreme sadašnjeg strašnog rata.

GOVOR ARHIEPISKOPA LORDA LANGA OD LAMBETHA.

Pri koncu mitinga govorio je i arhiepiskop Lord Lang. U svom vrlo značajnom i dirljivom govoru spontano i iskreno izrečenom on je između ostalog rekao:

"Posle toliko vanrednih govora koje smo upravo čuli, ja tek mogu da dodam nekoliko ličnih uspomena. Bilo je to pre više od šesdeset godina kad sam se, kao student u Oksfordu, počeo da interesujem za junački narod Jugoslavije. Bilo je to upravo posle glasovitog govora Glastonovog o Crnoj Gori. Naš univerzitet izdao je posle ovog govora natečaj za najbolji esej o toj zemlji. Imao sam drskosti da se i ja ogledam; i to ne bez uspeha. Odavna je to bilo kad sam ja kao mladić prekopavao po arhivama Bodleian-ske biblioteke da bih nešto saznao o tim hrabrim gorštacima, pa do današnjeg dana, jedna je stvar uvek ostala stalna—jugoslovenski narodi nisu nikad prestali da budu veliki borci za stvar slobode. Ja sam sa svoje strane pratio tu borbu sa živim zanimanjem, to su isto radili i svi drugi, odnosno bar oni koji imaju nešto inteligencije. Smatram također da ne govorim samo u svoje ime, nego—u izvesnoj meri kao predstavnik hrišćanskih crkava u Vel. Britaniji, kad tvrdim da je između naše dve zemlje stvorena trajna veza prijateljstva, koja će, uveren sam, u budućim godinama postati još jača."

PORUKA JUGOSLOVENA IZ JUŽNE AMERIKE.

Organizacija Jugoslovenske narodne odbrane u Južnoj Americi poslala je predsedniku Ministarskog saveta Dr. Ivanu Subašiću, sledeću depešu:

"Povodom 26-te godišnjice nezavisnosti, naša organizacija srdačno pozdravlja vas i ostale članove vlade i veliča postignuti sporazum s Maršalom Titom, koji označava srećnu vezu našeg mučeničkog naroda i slavu naše drage i krvlju natopljene domovine."

Amnestija Četnika i Domobrana

21-og novembra 1944 g. održana je u Beogradu sednica pretsedništva AVNOJ-a, kojoj je prisustvovala i pretsednik Nacionalnog komiteta narodnog oslobodjenja Jugoslavije, maršal Josip Broz Tito. U ime Nacionalnog komiteta maršal Tito podneo je AVNOJ-u predlog da se podeli amnestija svim licima, koja su učestvovala u četničkim formacijama Draže Mihailovića ili hrvatskih i slovenačkih domobrana. Sednica je jednoglasno prihvatila ovaj predlog. Izdato je sledeće saopštenje:

Pretsedništvo AVNOJ-a donelo je sledeću odluku o opštoj amnestiji lica, koja su u četničkim jedinicama Draže Mihailovića učestvovala ili ih pomagala ili učestvovala u jedinicama hrvatskog i slovenačkog domobrana:

Na predlog Nacionalnog komiteta narodnog oslobodjenja Jugoslavije, a na osnovu čl. 4 Odluke o Vrhovnom zakonodavnom i izvršnom telu Jugoslavije i Nacionalnog komiteta narodnog oslobodjenja Jugoslavije, kao privremenim organima vrhovne narodne vlasti za vreme narodno oslobodilačkog rata, Pretsedništvo AVNOJ-a donosi sledeću odluku:

70-ti RODJENDAN g. ČERČILA

Čestitka Dr. Draga Marušića

G. Dr. Drago Marušić, zastupnik pretsednika Ministarskog saveta, uputio je g. Vinstonu Čerčilu, britanskom premijeru, povodom njegove 70-to godišnjice rođenja, 30 novembra 1944 sledeću čestitku:

"Povodom vašeg 70-tog rođendana želim da vam u ime Kraljevske jugoslovenske vlade, kao i u vlastito ime, predam naše najsrdačnije čestitke i naše najdublje divljenje za velike uspehe, koje ste postigli u dugom razdoblju svog javnog delovanja.

Jugoslovenski je narod u vama uvek nalazio iskrenog i spremnog prijatelja, a V. Britanija je naročito u ovom ratu, pod vašim zanosnim vodstvom dala veliku podršku našem borećem se narodu, predvodjenim od maršala Tita, u borbi protiv zajedničkog nam neprijatelja.

Uveren sam da će ta podrška i dalje biti davana našem narodu, kad bude izvojevana pobeđa, u razdoblju organizovanja trajnog mira, kad će naši veliki saveznici, V. Britanija, Sjedinjene Države Amerike i Sovjetska Rusija, zajedno s drugim Ujedinjenim narodima raditi u tesnoj saradnji za ponovnu uspostavu pravde i slobode svih miroljubivih naroda."

Na tu čestitku odgovorio je g. Vinston Čerčil Dr. Marušiću sa sledećom depešom:

"Najtoplije vam zahvaljujem za vašu ljubeznu poruku povodom mog rođendana. Ja osećam najdublje poštovanje za sve jugoslovenske narode."

OSLOBODJENI GRADOVI SRBIJE ČESTITAJU BRITANSKOM PREMIJERU

Radio stanica "Slobodna Jugoslavija" objavila je sledeću poruku g. Čerčila, koju je ovaj poslao kao odgovor na čestitke, koje su mu bile upućene iz čitavog niza oslobođenih gradova Srbije:

"Ministar pretsednik zahvaljuje na pozdrave i najbolje želje, koje on iskreno uzvrća. Kao i čitav narod u Velikoj Britaniji, i on prati sa pažnjom i divljenjem herojsku borbu, koju protiv neprijatelja vodi N.O.V. Jugoslavije."

GOVOR NARODNOG ZASTUPNIKA

Dr. Toma Jancikovića

U subotu, 23 prosinca, u emisiji B.B.C.-a od 20 sati, Dr. Toma Janciković, narodni zastupnik Hrvatske seljačke stranke, održao je slijedeći govor upućen hrvatskim domobrancima:

"Antifašističko vijeće narodnog oslobodjenja Jugoslavije, na prijedlog maršala Jugoslavije, Josipa Broza Tita, podijelilo je svim hrvatskim domobrancima i legionerima punu amnestiju. Ova se amnestija odnosi dakako samo na one, koji nijesu zločinački uprijali svoje ruke bratskom krvi. Rok do kojega se imadu domobranci i legioneri pridružiti Narodno-oslobodilačkoj vojsci, da zajedno s njome nastave borbu protiv neprijatelja naših naroda, jeste 15. siječanj 1945.

Nepunih mjesec dana dijeli vas, domobranci i legioneri, od zadnjeg dana roka. Ogromni broj vaših drugova odazvao se je već pozivu maršala Josipa Broza Tita. A i vi koji se još do sada nijeste odazvali ovom pozivu ne smijete ostati na strani neprijatelja.

1. Zašto se vi još danas borite na strani Njemaca i Ustaša?

Morate konačno shvatiti grubost laži, da se vi tobože borite za Hrvatsku. Nijeste li vi već do sada kroz ovo skoro četiri godine vidjeli dovoljno dokaza krvavog njemačkog tlačenja i podlog ustaškog sluzenja? To nije Hrvatska, gdje još danas za jednu glavu okupatora i njegovih slugu pada stotinu najboljih sinova naše domovine. Hrvatska je na protivnoj strani. Narodna država Hrvatska u federaciji je jugoslovenskih naroda. Boreći se na strani neprijatelja vi produžujete ropstvo hrvatskog naroda.

2. Jeste li vi svjesni protiv koga se vi borite?

Protiv vaše rođene braće, u narodnoj oslobodilačkoj vojsci. Protiv nepobjedive crvene armije. Protiv velikih zapadnih saveznika. Korak pobjednika već se čuje pred vratima našega bijelog Zagreba. Korak bratskog slavenskog ruskog vojnika, koji je pošao od Volge, i sada stoji pred Bečom. Korak vaše braće boraca, koji su u domovini tukli Njemca, kad je još izgledao nepobjediv.

Sada se bježe konačna velika bitka na tlu Hrvatske. Dan za danom oslobadja se sve veći dio Jugoslavije. Sudbina njemačkog okupatora i ustaškog uzurpatora jednako je jasna kao i beznadna. Ostajući dalje s njima, vi morate dijeliti njihovu neizbježnu sudbinu.

Danas se odlučuje budućnost hrvatskog naroda za stoljeća. Ustaška nakaza od t. zv. "Nezavisne države" izdahnut će, kad zadnji njemački vojnik ostavi tlo naše domovine. Taj vojnik ju je i stvorio.

Za vas, domobranci i legioneri, koji ste nasilno uvršteni u neprijateljsku vojsku, nema drugih puteva osim isključivo jednog,—da se priključite Narodno-oslobodilačkoj vojsci i da se borite protiv neprijatelja našeg naroda. Time se i stavlja uz bok redova pobjedničkih vojski svih slobodoljubivih naroda i velikih saveznika, Sjedinjenih država američkih, Sovjetskog saveza i Velike Britanije."

čl.1. daje se opšta amnestija licima koja su u jedinicama četnika Draže Mihailovića učestvovala ili ih pomagala, ili koja su učestvovala u jedinicama hrvatskog i slovenačkog domobranstva;

čl.2. ova se amnestija proteže i na ona lica iz čl.1. koja se još nalaze u sastavu tih jedinica, ako ih do 15-og januara napuste i stave se na raspoloženje vojnim vlastima N.O.V. i P.O.J. ili organima gradjanske vlasti—narodno oslobodilačkim odborima;

čl.3. amnestija za dela iz čl.1. daje se bez obzira da li je krivični postupak pokrenut, presuda izrečena ili ostala izvršnom;

čl.4. amnestija se ne odnosi na ona lica, koja su osim dela iz čl.1. počinila, ili ranije ili posle obnarodovanja ove odluke, druge zločine, kao ubijstva, pljačke, pljačkanje, silovanje itd.;

čl.5. amnestija se ne proteže ni na ona lica, koja i posle proglašenja ove amnestije zlonamerno produže vršenje dela iz čl.1. ove odluke;

čl.6. ova odluka stupa na snagu danom objave.

U Beogradu, 21. novembra 1944 god.
Pretsedništvo AVNOJ-a
Sekretar: Rodoljub Colaković s.r.
Pretsednik: Dr. Ivan Ribar s.r.

Svečana Deklaracija Nj. V. Kralja Petra II

Nj. V. Kralj Petar II objavio je 29. januara sledeću svečanu deklaraciju:

MI

PETAR II

po milosti Božjoj i volji narodnoj

KRALJ JUGOSLAVIJE

rešili smo i rešavamo da donesemo sledeću

O D L U K U:

Zeleći dati izraza Našoj odluci da narodi Jugoslavije slobodno i preko demokratski izabrane Ustavotvorne skupštine izraze svoju suverenu volju o konačnom uređenju države, odlučili smo da našu Kraljevsku vlast, do odluke Ustavotvorne skupštine, prenesemo na Kraljevsko namesništvo.

Ovu Našu želju i odluku saopštili smo Našoj Kraljevskoj vladi, i Kraljevska vlada ju je u celosti odobrila.

29. januara 1945. god.
u Londonu.

PETAR s.r.

Ovu su deklaraciju premapotpisali svi članovi Kraljevske vlade.

Trogodišnjica Kragujevačkog Pokolja

Povodom trogodišnjice pokolja u Kragujevcu, g. JOVAN VUKOTIĆ, savetnik Direkcije za Informativnu službu, održao je 23. oktobra o.g. na Londonskom radiju, sledeći govor:

“Pre pune tri godine, na jučerašnji dan, u samom srcu slobodarske i junačke Sumadije, u herojskom Kragujevcu, najsvirepiji, najkrvoločniji, najokoreliji krvnik Slavenkih naroda uopšte, Srpskog naročito, pri prvom mraku dovršavao je jedan posao koga je bio započeo u ponoć zori istoga dana.

I kad je svoju jezivu rabotu okončao, krvolok je drhtao; ali ne od kajanja nad počinjenim, niti od straha kao što drhti sada pred neumitnim i neminovnim osvetnikom, već od premora drhtao je. A premoren je bio jer je bez predaha, od zore do mraka klao; klao nevino i nečuveno, nekako i doraslo, klao staro i mlado, klao gde je stigao, klao sve što je srećo, klao sve što je živo zatekao.

Samo onda prestao je da drhti kad je, razmilivši se po ojadjenim i pustim domovima i razvaljen po posteljama svetlih žrtava, počinnu i usnuo.

Sanjao je krvolok i u snu se radovao; u snu se vidi ono što na javi nije; ali radost svakog sna kratka je i prolazna kao što je prolazan i kratak sam san.

Kratka i prolazna zato bila je i radost ove bahate, krvoločne nemacke soldacije; pjana, suluda kao i njeno verovanje da je okončanjem klanja nevinih i nečuvenih u srcu Srbije, okončano postojanje Srpskog naroda, naroda Kosovskog Zakona, onog jedinstvenog Zakona najveće ljudskosti koji veli: da ne gine niti nestaje onaj ko se žrtvuje i ko strada, već da nestaje samo onaj ko neće da žrtvuje i ko neće da strada.

Šezam hiljada kragujevačkih mučenika stradali su i žrtvovali se u ime iste Istine za koju su stradale nepregledne legije prvoboračke i prvomučeničke majke Crne Gore, legije besmrtnih heroja iz legendarne Krajine, Like, Krbave kao i svih krajeva naše divne Jugoslavije stradalo je u ime one Istine koja uči: da samo kroz požrtvovanje svakog pojedinca zajednica dolazi do pune ljudskosti, nepresušivog izvora životnosti pravog naroda.”

Sučuti i sećanje živih na bestijalni pokolj u Kragujevcu bili su do danas privremeni i jedini spomenik blagorodnim žrtvama. Od danas, međutim, kad svi narodi naše državne zajednice postaju osnovna stvarnost jedne nove i moćne države, i ne moćne po gruboj sili, već snažne i moćne po odlučnoj rešenosti naroda da se sav izrazi u državi kako bi ova postojala kao isključivi izraz njegove volje, od danas, rekoh, tako ostvarena država postaje dostojan i trajan spomenik Sumadijskim Mučenicima koji su se poput stotine i stotine hiljada znanih i neznanih heroja za nju žrtvovali.

Svetle Kragujevačke žrtve!

Iako niste više među živima u jezgru ste i suštini svih živih i svega živog; jezgro i suština našeg novog života u punom dostojanstvu ljudskosti; jezgro i suština Srbina Kosovskog Zakona.

Vaše je stradanje, kako reče besmrtni Tesla, dostojno duha, koji prožima našu narodnu pjesmu. Koliko duševnu snagu, čvrstu odluku, neprestrašenost i junaštvo imali ste vi, još nerazvijeni dečaci kad ste pred nemačkim puškama doviknuli: Mi smo srpska deca! Pucajte! Kako se svi mi možemo ponositi—kaže dalje Nikola Tesla—znajući da u čitavoj istoriji sveta nema tako veličanstvenog primera. Ovi divni mučenici živiti će vekove u našoj uspomeni oduševljavajući nas na besmrtna dela.”

Kragujevački mučenici!

U času kad pozdravljamo besmrtnom slavom ovenčane pobjednike Crvene Armije i Armije Narodno Oslobođilačke Vojske, stvorene i predvodjene kroz sva stradanja i sve pobjede genijom Tita, onog istog Tita koji je na vaš mučenički vapaj ustao prvim osvetnikom, pozdravljamo i vas besmrtnike grada Mučenika.

Slava vam!”

Komunike Kraljevske Vlade

Kraljevska vlada objavila je, 29. januara t.g., sledeće saopštenje:

“Predsednik Kraljevske vlade, g. Dr. Ivan Subašić podneo je ostavku celog Kabineta Njegovom Veličanstvu Kralju Petru II.

Njegovo Veličanstvo Kralj Petar II uvažio je ostavku Kraljevske vlade i ponovo poverio g. Dr. Subašiću mandat da sastavi vladu bilo od istih lica, bilo proširenu sa drugim pretstavnicima progresivnih demokratskih stranaka, no svakako sa ličnostima podesnim za ostvarenje Sporazuma.

Ova vlada ima dužnost da izvrši Sporazum sa Narodno-Oslobodilačkim pokretom nastojeći da budu uvažene primedbe, koje je Njegovo Veličanstvo Kralj izložio u svom komuniku od 11. januara tekuće godine i svojim pismenim primedbama predatim predjašnjoj vladi Dr. Subašića.

Težnja je svih ovih postupaka i Njegovog Veličanstva Kralja i Kraljevske Vlade da se dodje do najboljeg ostvarenja Sporazuma, kojim će biti zadovoljena sva nastojanja naroda za što bolju organizaciju demokratske federativne Jugoslavije za koju su podnete tolike narodne žrtve.

Dr. Subašić je u smislu mandata primljenog od Nj. V. Kralja predložio i Kralj je usvojio da se naime u vladu gg. Dr. Drago Marušić, Sava Kosanović, Dr. Juraj Šutej, Sreten Vukosavljević, te je Nj. V. Kralj da olakša izvođenje Sporazuma odlučio da Kraljevsku vlast prenese na Kraljevsko namesništvo izabrano i imenovano ukazom Nj. V. Kralja.”

PROSLAVA SV. SAVE

NAUK SV. SAVE O DRŽAVI

“Sve za narod—nikada, ništa i nigde—protiv naroda”

Jovan Vukotić, savetnik Direkcije za Informativnu Službu, održao je 27. o.m. na B.B.C. u emisiji od 20.15 časova, sledeću svetosavsku besedu:

“U minulim starim vremenima srpski je narod krunio svetiteljstvom svoje najbolje; tako je svetiteljstvo u ovom narodu značilo odavanje najvećeg priznanja onome svome sinu, koji se isticao po ljudskosti, a koju srpski narod smatra stvarnom svrhom postojanja i bez koje svako delovanje u životu kao i sam život sušiti su privid.

U prošlosti, većina svetitelja srpskoga naroda bijahu njegovi vladari, ali ne tako isto i većina njegovih vladara bijahu svetitelji. Samo oni, naime, koji su svojim delovanjem pokazali da vladati znači: sav biti i postojati u brizi za dobro naroda i njegove zajednice, — bijahu svetitelji. Na taj način suština pojma o svetiteljstvu leži u dubini trajnog i zahvalnog priznanja narodnog onome, koji je živio i delovao za narod.

Svetitelj nije Stjepan Dušan iako misao njegova o državi dolazi do značajnog ostvarenja; naprotiv, Lazar Grebljanović u svetiteljstvu se pamti kad njegova misao o moćnoj državi dolazi do svog ispoljenja u odricanju prava na život truloj državi. Znači: narod smatra da je dostojniji svetiteljstva onaj vladar koji otklanja zabludu, naročito kad tu zabludu otelovljuje sama država, od onog vladara koji u privlačnoj i zamamnoj veličini broja i prostora ne vidi i veličinu zablude koja neizostavno proizlazi iz sličnog progresivnog rasmatranja veličine i moći kao takvih; jer sve je u prividu, pa i veličina i moć, kad svemu, pa i veličini i moći, stvarnost nije i u stvarnoj trajnosti.

Kad narod oseća i shvaća ljudskost sudbinske odluke Lazara Grebljanovića, čas je kad ga svetiteljstvom kruni, a kruni ga zato, jer Lazareva odluka sadrži jedinstveni nauk o državi: da je neuporedivo manje zlo za narod neimati države uopšte od imati je trulu i prolaznu.

Ova izvanredna misao ne promalja neočekivano i slučajno iz čestitog i mudrog Lazara; i ona poput svakog zrelog ploda lelo je vremena. I kao što nema ploda bez zasejanog semena, tako i seme iz kojeg niče i dozreva Lazarev nauk prvi je duboko zasejao Sava Rastko Nemanjić.

I Sava Rastko Nemanjić je svetitelj srpskoga naroda.”

U čemu je to svetiteljstvo?

Ne svakako u činjenici što je bio carski sin, jer mnoštvo carskih sinova narod srpski u svetiteljstvu ne pamti; nije svetitelj Sava Rastko Nemanjić ni zato što je bio monah i arhiepiskop srpski, jer mnoštvo monaha i episkopa narod niti pamti niti svetiteljstvom kruni. Ne, Sava Rastko Nemanjić je svetitelj zato što je i kao carski sin i kao episkop bio ceo svet; ceo u svom životnom delovanju, ceo u brizi i ljubavi prema narodu i njegovoj državi, ceo u misli i istini o državi i o narodu.

I ta misao Save Rastka Nemanjića, koja je ovaplotila Lazarev nauk, ispoljava se u bežanju od svega što nije, a što izgleda da je.

Država u misli ovog Nemanjića nije niti može biti skućena među četiri zida, pa bili to zidovi i njegovog gospodskog doma; narod u misli i osećaju Save Rastka Nemanjića nije niti može biti sveden na pojedinca i skućeno srodstvo, pa bili i pojedinac i srodstvo njegova kraljevska braća; zato Sava Nemanjić i beži od svog carskog doma i beži od brata kralja, beži zato što vidi u verovanju Stevanom tešku zabludu da je država stvarna za Stevana a ne za narod.

Samo onaj postoji u dobru i ljudskosti za državu i za narod koji ne postoji za ličnost, u prvom redu za sopstvenu ličnost, za sopstvenu dobrobit i za sopstvenu sujetu.

Ovo je osnov nauka Save Rastka Nemanjića, uzvišenog nauka o državi, za koji nauk srpski ga narod okrunio svetiteljstvom. Zato i današnje pokolenje starog, ljudskog i viteškog srpskog naroda, svrstano i okupljeno oko glavnih zastava Narodno Oslobođilačke Vojske i Partizanskih Odreda, vodjeno i predvodjeno genijom Tita u izgradnji najljudskije stvarnosti naše istorije, seća se sa toplom ljubavi starog i velikog svog Učitelja Save Rastka Nemanjića i njegovog nauka: sve za narod, uvek za narod, nikada, ništa i nigde protiv naroda.”

“GLAS JUGOSLAVIJE”

KOMENTAR G. MATA VUČETIĆA

U subotu, 20. januara, u emisiji B.B.C. (na srpsko-hrvatskom u 17.15) g. Mato Vučetić, Direktor Informativne službe, dao je sledeći komentar o govoru g. Vinstona Čerčila.

“Govor koji je u četvrtak održao britanskoj Narodnoj skupštini g. Vinston Čerčil, britanski premijer, imaće blagotvornog uticaja ne samo na međusavezničke odnose nego i na razbistravanje izvesnih čisto jugoslovenskih političkih pitanja.

Dalekovidan državnik Britanske Imperije, koji i evropsku političku situaciju posmatra u prvome redu sa gledišta očuvanja harmonije između Velike Britanije, Sovjetskog saveza i Sjedinjenih država, kao i sa gledišta što uspešnije koordinacije njihovih napora radi što brže pobeđe nad Nemačkom, podvukao je da je za vreme svog poslednjeg boravka u Moskvi postigao sporazum za vođenje zajedničke politike prema Jugoslaviji i Grčkoj. Cilj je toga sporazuma, dodao je g. Čerčil, da se izbegnu trvenja između Velikih Saveznika ‘za vreme ovih kritičnih dana.’

Ove značajne reči g. Čerčila pokazuju da se prvi i drugi sporazum između Nacionalnog Komiteta Oslobođenja Jugoslavije i Kraljevske vlade u Londonu uključuju kao jedan politički akt, koristan politički tesne saradnje između pomenute tri velike savezničke sile. To znači da se ovim sporazumima uklonila mogućnost da se na pitanju naše države pojavljuju delikatna pitanja između Velike Britanije, Sovjetskog saveza i Sjedinjenih američkih država.

Graditelji sporazuma Tito-Subašić su dakle radili i u korist što većeg harmoniziranja međusavezničkih odnosa u onim delovima Evrope gde su se njihova gledišta mogla razlikovati, da ih nisu prethodno uskladili, kao što je bio slučaj sa Jugoslavijom u Teheranu i za vreme poslednjeg boravka g. Čerčila u Moskvi.

G. Čerčil je pored toga kazao: ‘Mi verujemo da su odredbe Tito-Subašićevog sporazuma najbolje što se može učiniti za neposrednu budućnost Jugoslavije.’ Ako se uzmu u obzir teškoće, koje su pretstojale na putu sporazuma Tito-Subašić, i ako se vodi računa o svemu što su neprijatelji Jugoslavije, separatisti i kvizlingi učinili da i u slučaju pobeđe Ujedinjenih naroda naša država ne može više da vaskne, onda je naročito jugoslovenskim narodima jasno da je britanska vlada potpuno upoznata sa našim unutrašnjim političkim problemima, i da želi svojski pomoći narode Jugoslavije da nadju rešenje koje će moći očuvati i učvrstiti njihovo jedinstvo.

Britanski premijer je odao priznanje velikoj ulozi maršala Tita, kada je kazao de je ‘njegova najvruča nada da će se Tito pokazati spasiocem i ujediniteljem svoje otadžbine, čiji je on neosporni gospodar u ovome času.’

G. Čerčil je izjavio da je on bio prvi pristalica maršala Tita u inostranstvu. To narodi u Jugoslaviji dobro pamte i oni neće nikada zaboraviti da je britanski premijer sa svojom sinom majorom Randolphom Čerčilom bio jedan od rećkih savezničkih državnika koji je shvatio duboki značaj Narodno-oslobodilačkog pokreta za delo vaskrsa Jugoslavije. Da se što tačnije informiše o Narodno-oslobodilačkoj vojsci i o Anti-fašističkom veću naroda Jugoslavije, britanska je vlada bila poslala na naš oslobodjeni teritorij izvestan broj svojih elitnih oficira koji su pratili borbu Narodno-oslobodilačke vojske i političko delovanje Narodno-oslobodilačkog pokreta. U koliko nam je poznato, svi su se oni povoljno izrazili o N.O.V. i utvrdili su da je Narodno-oslobodilački pokret jedina velika sveopšta politička organizacija u našoj zemlji koja okuplja u bratskoj zajednici sve narode Jugoslavije.

Uprkos pokušaja izvesnih političkih krugova da se prikaže, da je Narodno-oslobodilački pokret delo jedino jedne stranke i da prema tome to vodi zavodjenju isključive vlasti te stranke, britanski osmatrači u našoj zemlji nisu usvojili to gledište iz prostog razloga što ne odgovara stvarnosti i što je Narodno-oslobodilački pokret jedna organizacija naroda, koja se bori protiv okupatora i njegovih kvizlinga i koja u svoje krilo privlaća sve sinove naše zemlje. Nedavne amnestije Četnika i Domobranaca to su još jednom dokazale i na tako drastičan način da su tendenciozne kampanje neprijatelja obnove Jugoslavije bile ponovno raskrinkane. U ovim danima, kada Narodno-oslobodilački Odbor daje sve od sebe da privede zdravom patriotskom gledanju i nekada zabludelo ovce, u ovim danima, kada se naš narod još bori da potpuno istera neprijatelja iz naše zemlje, ovo svečano priznanje britanskog premijera i ova njegova ocena političke situacije u našoj zemlji, najbolja su uteha za sve one koji žele potpuno izmirenje svih patriotskih, političkih frakcija u Jugoslaviji i zdravu likvidaciju naše teške ratne prošlosti i gresaka koje su izvesni narodni prvaci učinili prema narodu i našoj državi. Narodno-oslobodilački Pokret je živo i stvaralačko političko delo ujedinjenih i bratskih naroda Jugoslavije. Graktanje gavranu ne može da ga uzbuđi. Proročanstva onih koji izvrću stvarnost u našoj zemlji ne mogu da ga zabrinu.

Narodno-oslobodilački Pokret posmatra miše nacionalne probleme kroz prizmu zadataka, koje zahteva stvaranje jedne čvrste i zdrave Jugoslavije i kroz okvir njene uloge u ovome ratu i njene uloge kao prijateljske veze između tri Velike Savezničke Sile, a ne kao jabuke razдора, kako su neprijatelji Ujedinjenih naroda želeli da ona to postane.

Kroz tu prizmu gleda na naše osnovne političke stvarnosti sadašnjice i kraljevska vlada pod predsedništvom g. dr. Ivana Subašića. Radi toga je ona i stvarala sporazum sa Narodno-oslobodilačkim odborom. Radi toga ona i stoji odlučno iza tih sporazuma, jer u njima vidi samo dobro za sadašnjost i za budućnost naše otadžbine.

Prijateljstvo između naroda Velike Britanije i Jugoslavije tradicionalno i prirodno je. Vežu nas ljubav za mir u Evropi i u Sredozemnom moru. U prošlom Svetskom ratu bili smo braća po oružju. 6. aprila 1941. god. ponovno smo postali ratni saveznici Velike Britanije, kada je ona bila osamljena u borbi protiv Nemačke i fašističke Italije i kada je nenaoružana Jugoslavija u odbrani svoje nezavisnosti, bila papadnuta od 4 neprijatelja. Tada su Nemačka i fašistička Italija bile svemoćne, a Velika Britanija u smrtnoj opasnosti. 13. aprila 1941. god. sa ove iste londonske radio stanice premijer Čerčil, koji se u četvrtak u svom govoru snažno založio za novu i smirenu Jugoslaviju, poručio je narodima naše zemlje: ‘Vaša odvažnost obasjaće stranice historije i donaće također jednu neposredniju nagradu. Ma šta vi izgubili u sadašnjosti, vi ste spasili budućnost.’ Mi verujemo ovim rečima britanskog premijera. Svojom službenom i ličnom akcijom da naše narode pomogne u njihovoj borbi protiv neprijatelja i za izvojevanje slobode g. Čerčil je našao u istoriju Jugoslavije i njegovo ime je povezano sa legendarnim podvizima naših naroda za zajedničko delo pobeđe, za zajedničko izgradnju mira i bezbednosti u Evropi i u Sredozemnom moru, gde se naši narodi susreću i bratime uvek. Velika Britanija je doprinela izgradnji Jugoslavije. Verujemo da će nam ona pružiti svoju prijateljsku ruku za potpuno i zdravo dogradjenje naše države u severo-zapadnom delu Jadrana, pošto je ta njena pomoć za nas jedan od postulata mira i bezbednosti u Evropi i u Sredozemnom moru.”

SLUŽBENI DEO KRALJEVSKI UKAZI

NAIMENOVANJE NOVE VLADE MI

PETAR II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj
KRALJ JUGOSLAVIJE

Uvažavajući ostavku koju su Nam podneli:
Naš Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova Dr. Ivan Subašić,
Naš Ministar saobraćaja, Ministar pravde i Ministar prosvete Dr. Drago Marušić,
Naš Ministar unutrašnjih poslova, Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja i Ministar gradjevina Sava Kosanović,

Naš Ministar finansija, Ministar trgovine i industrije
Ministar pošta, telegrafa i telefona Dr. Juraj Sutej,
Naš Ministar poljoprivrede, Ministar snabdevanja i ishrane i Ministar šuma i rudnika Sreten Vukosavljević,
Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva divizijski general Borisav Ristić,

razrešavamo ih dužnosti i stavljamo na raspoloženje, a postavljamo:

za Našeg Predsednika Ministarskog saveta, Ministra inostranih poslova i Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva Dr. Ivana Subašića,
za Našeg Ministra saobraćaja, Ministra pravde i Ministra prosvete Dr. Dragu Marušića,
za Našeg Ministra unutrašnjih poslova, Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja i Ministra gradjevina Savu Kosanovića,
za Našeg Ministra finansija, Ministra trgovine i industrije i Ministra pošta, telegrafa i telefona Dr. Juraja Suteja,
za Našeg Ministra poljoprivrede, Ministra snabdevanja i ishrane i Ministra šuma i rudnika Sretena Vukosavljevića,

Naš Predsednik Ministarskog saveta neka izvrši ovaj Ukaz.
29 januara 1945 g. u Londonu,
Predsednik Ministarskog saveta,
Dr. IVAN SUBAŠIĆ s.r. PETAR s.r.

MI

PETAR II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj
Kralj Jugoslavije

Pošto će Naš Predsednik Ministarskog saveta, Ministar inostranih poslova biti izvesno vreme odsutan iz sedišta vlade, to na njegov predlog

POSTAVLJAMO

za Zastupnika Našeg Predsednika Ministarskog saveta Dr. Dragu MARUŠIĆA, Našeg Ministra saobraćaja, Ministra pravde i Ministra prosvete;
za Zastupnika Našeg Ministra inostranih poslova Savu KOSANOVIĆA, Našeg Ministra unutrašnjih poslova, Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja i Ministra gradjevina.

Naš Predsednik Ministarskog saveta, Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj Ukaz.
Pov.Br.680.

13 oktobra 1944 godine u Londonu.
Predsednik Ministarskog saveta,
Ministar inostranih poslova,
Dr. Ivan Subašić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Predsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, rešili smo i

RESAVAMO:

da se Dr. Dušan Marinović, Naš Ministar Dvora, stavi na raspoloženje.
Naš Predsednik Ministarskog saveta i Ministar inostranih poslova neka izvrši ovaj Ukaz.
Pov.Br.800.

18 decembra 1944 godine u Londonu.
Predsednik Ministarskog saveta i
Ministar inostranih poslova,
Dr. Ivan Subašić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Predsednika Našeg Ministarskog saveta i po saslušanju Našeg Ministarskog saveta, a na osnovu čl. 12 Uredbe o Finansijsko-ekonomskom savetu

POSTAVLJAMO:

za člana Finansijsko-ekonomskog saveta: Vladimira D. GERBU, djeneralštabnog pukovnika u penziji.
Predsednik Našeg Ministarskog saveta neka izvrši ovaj Ukaz.
Pov.Br.773.

28 novembra 1944 godine u Londonu.
Zastupnik Predsednika Ministarskog saveta,
Ministar saobraćaja,
Dr. Drago Marušić s.r. PETAR s.r.

MI

PETAR II

Po milosti Božjoj i volji narodnoj
Kralj Jugoslavije

Na predlog Našeg Ministra trgovine i industrije, a na osnovu paragrafa 49 stav 1 i paragrafa 103 stav 1 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 godine i člana 6 Uredbe o Direkciji za spoljnu trgovinu od 30 marta 1940 godine

UNAPREDJUJEMO

U Direkciji za spoljnu trgovinu Ministarstva trgovine i industrije za sekretara V položajne grupe Dr. MER-MOLJU MIRKA, sekretara VI položajne grupe iste Direkcije.

Ministar trgovine i industrije neka izvrši ovaj Ukaz.
Br. 52
22. septembra 1944 godine u Londonu.
Ministar trgovine i industrije
Dr. Juraj Sutej s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra trgovine i industrije, a na osnovu paragrafa 49 stav 1 i paragrafa 103 stav 1 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 godine i člana 6 Uredbe o Direkciji za spoljnu trgovinu od 30 marta 1940 godine

UNAPREDJUJEMO

U Direkciji za Spoljnu Trgovinu Ministarstva trgovine i industrije za višeg pristava VII položajne grupe DRAGANA NIKOLIĆA, pristava VIII položajne grupe iste Direkcije.

Ministar trgovine i industrije neka izvrši ovaj Ukaz.
Br. 53
22. septembra 1944 godine u Londonu.
Ministar trgovine i industrije
Dr. Juraj Sutej s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra trgovine i industrije, a na osnovu paragrafa 49 stav 1 i paragrafa 103 stav 1 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 godine i člana 6 Uredbe o Direkciji za spoljnu trgovinu od 30 marta 1940 godine

UNAPREDJUJEMO

U Direkciji za Spoljnu Trgovinu Ministarstva trgovine i industrije za sekretara VI položajne grupe DUŠANA PRAVSIĆA, višeg pristava VII položajne grupe iste Direkcije.

Ministar trgovine i industrije neka izvrši ovaj Ukaz.
Br. 64
22. septembra 1944 god. u Londonu.
Ministar trgovine i industrije
Dr. Juraj Sutej s.r. PETAR s.r.

MI

PETAR II

po milosti Božjoj i volji narodnoj
Kralj Jugoslavije

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se na osnovu člana 30 Ustava Kraljevine Jugoslavije sve krivice zbog kojih je vazduhoplovni podnarednik diplomirani pilot KOLEGA A. Stjepan kažnjen, presudom Velikog Vojnog suda pri Odeljku Vrhovne komande van zemlje, na šest meseci strogo zatvora i na kaznu gubitka čina—predadu zaboravu.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1077
30. septembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se razreši:
od dosadanje dužnosti Našeg Adjutanta djeneralštabni potpukovnik RADOJČIĆ S. Živojin i stavi na raspoloženje Ministru vojske, mornarice i vazduhoplovstva.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1138
2 oktobra 1944 godine u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se postavi:
za vazduhoplovnog izaslanika u Velikoj Britaniji djeneralštabni pukovnik SAVIĆ P. Dragutin, do sada vršioc dužnosti pomoćnika Komandanta vazduhoplovstva.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1298
30 oktobra 1944 godine u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se odlikuje:
ORDENOM BELOG ORLA V REDA SA MACEVIMA:
kapetan vojske Sjedinjenih američkih država, Captain MANSFIELD R. Walter, USMC—oslobodjavajući ga plaćanja takse.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1320
30 oktobra 1944 godine u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se odlikuje:
ORDENOM BELOG ORLA V REDA:
poručnik bojnog broda britanske mornarice: Lieutenant Commander A. FISHER, R.N.V.R. i poručnik britanske mornarice: Lieutenant W. G. REES, R.N.V.R.—oslobodjavajući ih plaćanja takse.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 953
30 oktobra 1944 godine u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se odlikuje:
ORDENOM BELOG ORLA V REDA:
poručnik bojnog broda britanske mornarice: Lieutenant Commander A. FISHER, R.N.V.R. i poručnik britanske mornarice: Lieutenant W. G. REES, R.N.V.R.—oslobodjavajući ih plaćanja takse.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 953
30 oktobra 1944 godine u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se unapredi:
Na osnovu člana 70 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice:
u čin rezervnog vazduhoplovnog potporučnika, rezervni narednik-djak LORANT E. Pavao-Josip.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.

O. Broj 1406
13 novembra 1944 godine u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se odlikuje:
ORDENOM SVETOG SAVE PRVOG REDA:
Potpukovnik britanske vojske Tomas KUK (Sir Thomas COOK, M.P.)—oslobodjavajući ga plaćanja takse.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 504
13 novembra 1944 godine u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se razreši:
od dosadanje dužnosti Komandanta Gardiskog bataljona djeneralštabni pukovnik STROPNIK M. Franc i stavi na raspoloženje Našem Ministru vojske mornarice i vazduhoplovstva.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1506
6 decembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se stavi u penziju:
Na osnovi člana 111 i tačke 2 člana 112 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice:
Armiski djeneral JANKOVIĆ B. Miloško.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1536
6 decembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se stavi u penziju:
Na osnovi člana 111 i tačke 2 člana 112 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice:
Armiski djeneral JANKOVIĆ B. Miloško.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1536
6 decembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se stavi u penziju:
Na osnovi člana 111 i tačke 2 člana 112 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice:
Armiski djeneral JANKOVIĆ B. Miloško.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1536
6 decembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se stavi u penziju:
Na osnovi člana 111 i tačke 2 člana 112 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice:
Armiski djeneral JANKOVIĆ B. Miloško.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1536
6 decembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se stavi u penziju:
Na osnovi člana 111 i tačke 2 člana 112 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice:
Armiski djeneral JANKOVIĆ B. Miloško.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1536
6 decembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se stavi u penziju:
Na osnovi člana 111 i tačke 2 člana 112 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice:
Armiski djeneral JANKOVIĆ B. Miloško.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1536
6 decembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se stavi u penziju:
Na osnovi člana 111 i tačke 2 člana 112 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice:
Armiski djeneral JANKOVIĆ B. Miloško.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1536
6 decembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se stavi u penziju:
Na osnovi člana 111 i tačke 2 člana 112 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice:
Armiski djeneral JANKOVIĆ B. Miloško.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1536
6 decembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

Na predlog Našeg Ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva,—rešili smo i rešavamo:

da se stavi u penziju:
Na osnovi člana 111 i tačke 2 člana 112 Zakona o ustrojstvu vojske i mornarice:
Armiski djeneral JANKOVIĆ B. Miloško.

Naš Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva neka izvrši ovaj Ukaz.
O. Broj 1536
6 decembra 1944 god. u Londonu.
Ministar vojske, mornarice i vazduhoplovstva,
divizijski djeneral u penziji i rezervi,
Borisav M. Ristić s.r. PETAR s.r.

MINISTARSKE UREDBE

Na osnovu čl. 1 Uredbe of izmenama postojećih propisa i donošenja novih od 16.9.1939 g.; M.S., 1118, a na predlog Predsednika Ministarskog saveta i Ministra inostranih poslova, Ministarski savet na svojoj sednici od 6 oktobra 1944 godine propisuje sledeću

UREDBU
o ustanovljenju "Državnog Komiteta za pripremu rad za primirje i mir".

Ustanovljen je Državni komitet za pripremu rad za primirje i mir u njegovom sedištu.

Član 1.
Ustanovljuje se Državni komitet za pripremu rad za primirje i mir pri Ministarstvu inostranih poslova.

Član 2.
Sedište komiteta nalazi se u mestu gde Ministarski savet to odredi.

Zadatak
Član 3.
Zadatak Komiteta je: pripremanje naših projekata za a) političke odredbe ugovora o primirju i miru, b) ekonomsko-finansijske odredbe ugovora o primirju i miru,

c) saobraćajne odredbe ugovora o primirju i miru, d) socijalne odredbe ugovora o primirju i miru, e) pravne odredbe ugovora o primirju i miru i f) vojne, vazduhoplovne i pomorske odredbe ugovora o primirju i miru.

Član 4.
U cilju postignuća svog zadatka Komitet će:

1) obrazovati neophodno potrebne dosije-e po svima pitanjima koja zasecaju u pripremi rad za ugovore o primirju i miru;

2) učestvovati u međusavezničkom komitetu za primirje preko delegata i eksperata odredjenih od strane vlade;

3) proučavati i pripremati konkretne i obrazložene predloge po pitanju odredjivanja jugoslovenskih državnih granica sa stanovišta prava i potreba jugoslovenskih naroda; predlagati korake i mere u cilju obezbeđenja ostvarenja naših zahteva odnosno granica; obavestavati javnost o našim zahtevima i proučavati sve strane publikacije i radove po pitanju naših granica;

4) prikupljati podatke o šteti koju je neprijatelj učinio na imovini javnih i privatnih ustanova kao i pojedinaca u svrhu izvršenja zadataka tačke b. Član 3.

Organizacija
Član 5.
Komitet sačinjavaju predsednik, potpredsednik, sekretar i članovi.

Predsednika i potpredsednika Komiteta postavlja Ministarski savet.

Sekretara i članove Komiteta imenuje Ministar inostranih poslova, koji će o tome izveštavati Ministarski savet.

Član 6.
Komitet donosi svoje odluke većinom glasova, a na zahtev pojedinog člana podnosiće i njegovo odvojeno mišljenje.

Član 7.
Komitet će prema potrebi angažovati za pojedina pitanja potreban broj stručnih lica.

Član 8.
Ministar inostranih poslova dodeliće na rad Komitetu potreban broj činovnika i pomoćnog osoblja.

Član 9.

Komitet će osnovati u svom sastavu potreban broj oteka i podotseka i odrediti njihov delokrug.

Član 10.

Sva državna nadležna staviće Komitetu na raspoloženje sav raspoloživi materijal, koji je Komitetu potreban za njegov rad.

Finansiranje

Član 11.

U cilju omogućenja poslovanja i rada Komiteta, Ministar finansija otvoriće Ministarstvu inostranih poslova vanredni kredit iz kojega će se pokrivati nagrade članova, stručnih lica i onog osoblja Komiteta koji nemaju drugih primanja iz državne kase; kancelarijski troškovi, troškovi štampanja i publikacija, nabavke literature i listova, kupovine potrebnih inventara i poštansko-telegrafski troškovi.

Putne troškove i dnevnice pojedinim članovima, stručnim licima i drugom osoblju Komiteta odobravaće prema potrebi Ministar inostranih poslova.

Ova Uredba stupa na snagu od dana potpisa, a za izvršenje ove Uredbe Ministar inostranih poslova propisuje posebni pravilnik.

Pov. Br. 658.

London, 6 oktobra 1944. godine.

Pretsednik Ministarskog saveta,
Ministar inostranih poslova,
Dr. Ivan Subašić s.r.
(služe potpisi ministara)

Na predlog Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja, Ministarski savet propisuje:

PRAVILNIK

O RADU JUGOSLOVENSKOG CRVENOG KRSTA U INOSTRANSTVU

Član 1.

Ukida se Egzekutivni odbor i Centralni biro Jugoslovenskog Crvenog Krsta u Londonu, a svi poslovi koje je on vršio u vezi sa Crvenim Krstom prelaze na Crveni Krst Jugoslavije.

Član 2.

Likvidaciju poslova Egzekutivnog odbora i Centralnog biro-a izvršiće delegat Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja u saradnji sa delegacijom Crvenog Krsta Jugoslavije.

Član 3.

Likvidacija poslova Egzekutivnog odbora i Centralnog biro-a u vezi sa ratnim zarobljenicima izvršiće se do 31 decembra 1944.

Član 4.

Svi izdatci spojeni sa likvidacijom Egzekutivnog odbora i Centralnog biro-a u Londonu padaju na teret budžeta Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja.

Član 5.

Sva predstavništva Crvenog Krsta u inostranstvu imaće se odmah saobraziti sa organizacijom Crvenog Krsta Jugoslavije.

Član 6.

Ovaj Pravilnik stupa na snagu sa danom potpisa.

London, 6. oktobra 1944. godine.

Pretsednik Ministarskog Saveta, i
Ministar inostranih poslova,
Dr. Ivan Subašić s.r.
(služe potpisi ministara)

Ministarski savet, na osnovu Člana I Uredbe o izmenama postojećih propisa i donošenju novih od 16 septembra 1939, na predlog Ministra saobraćaja, propisuje

UREDBU

SA ZAKONSKOM SNAKOM O USTROJSTVU GENERALNE DIREKCIJE BRODARSTVA.

Član I

U cilju sprovođenja pomorske politike; obnove i razvoja jugoslovenske trgovačke mornarice; obnove ratom izgubljene tonaže i stavljanja u pogon oštećenih jugoslovenskih brodogradilišta, osniva se, kao izvršni organ, koji ima poslovanje pod rukovodstvom Ministra saobraćaja, Generalna direkcija brodarstva.

Za vreme trajanja rata i izvanrednih prilika izazvanih ratom Generalna direkcija brodarstva upravljaće i vodiće jugoslovenske trgovačke brodove preuzete od strane Kraljevske jugoslovenske vlade, te će se baviti sredjivanjem svih pitanja koja su nastala u vezi sa navedenim vođenjem i upravljanjem.

Član II

Generalna direkcija brodarstva preuzeće sve poslove koje je do stupanja na snagu ove Uredbe vodilo Pomorsko odeljenje Ministarstva saobraćaja u Londonu, kao i sve njegove spise i arhive.

Kredite predviđene budžetom Kraljevine Jugoslavije na ime Pomorskog odeljenja Ministarstva saobraćaja može Ministarski Savet na predlog Ministra saobraćaja preneti na Generalnu direkciju brodarstva, za pokrivenje njenih materijalnih i ličnih izdataka. U koliko se za to ukaze potreba odrediti se naknadni krediti za pokrivenje takvih izdataka.

Krediti koji su položeni na ime Ministarstva finansija Kraljevske jugoslovenske vlade, a koji se posebno vode u potiču od najamnina, vozarnina ili po drugom osnovu u vezi poslovanjem sa preuzetim brodovima, unose se u Fond br. I. Generalne direkcije brodarstva.

Član III

Dok se na oslobodjenoj državnoj teritoriji ne uspostavi pomorska vlast ravna bivšoj Direkciji pomorskog saobraćaja u Splitu, sva ovlašćenja Direkcije pomorskog saobraćaja prelaze na Generalnu direkciju brodarstva, u pogledu brodova i pomoraca koji se nalaze u inostranstvu, a u granicama mogućnosti.

Obim i trajanje ovlašćenja Generalne direkcije brodarstva kao pomorske vlasti, može Ministar saobraćaja, po ukazanoj potrebi, bliže odrediti Pravilnikom.

Član IV

Sedište Generalne direkcije brodarstva jesu sedištu Ministarstva saobraćaja. Ministar saobraćaja može, u koliko se za to ukaze potreba, odrediti da sedište Generalne direkcije brodarstva bude u nekom drugom mestu van sedišta Ministarstva saobraćaja.

Član V

Na čelu Generalne direkcije brodarstva stoji Generalni direktor, pod čijim se nadzorom i uputstvima otpravljaju svi tekući poslovi.

Generalnog direktora postavlja Ministar saobraćaja uz prethodnu saglasnost Pretsednika Ministarskog saveta.

Član VI

Generalnog direktora pomaže u vođenju poslova Pomoćnik generalnog direktora, i zastupa ga u njegovom odsustvu.

Pomoćnika Generalnog direktora postavlja, na predlog Uprave Generalne direkcije brodarstva Ministar saobraćaja.

Pomoćnik generalnog direktora može istovremeno voditi i jedno, od odeljenja Generalne direkcije brodarstva, o čemu odlučuje Uprava Generalne direkcije brodarstva na predlog Generalnog direktora.

Član VII

Na čelu pojedinih odeljenja Generalne direkcije brodarstva stoje načelnici, koje na predlog Uprave Generalne direkcije brodarstva, postavlja Ministar saobraćaja.

Prilikom obrazovanja Generalne direkcije brodarstva, shodno članu 10.—ove Uredbe, Generalnog direktora, Pomoćnika generalnog direktora i načelnike odeljenja, na predlog Ministra saobraćaja, postavlja Ministarski savet.

Član VIII

Generalnog direktora, Pomoćnika Generalnog direktora i načelnike odeljenja Generalne direkcije brodarstva smenjuje Ministar saobraćaja na osnovu pismenog mišljenja Uprave Generalne direkcije brodarstva. Ovo mišljenje Uprava daje, najdalje u roku, od 15 dana, po prijemu pismeno obrazložene odluke Ministra saobraćaja.

Lice čije je smenjivanje Ministar saobraćaja odlučio ne učestvuje u donošenju navedenog mišljenja Uprave Generalne direkcije brodarstva.

Za smenu Generalnog direktora potrebna je prethodna saglasnost Pretsednika Ministarskog saveta.

Član IX

Šefove oteka Generalne direkcije brodarstva postavlja Ministar saobraćaja na predlog Uprave Generalne direkcije brodarstva.

Načelnicima odeljenja može se poveriti vođenje jednog od oteka podružnog im odeljenja.

Član X

Generalni direktor, Pomoćnik generalnog direktora, načelnici odeljenja i šefovi oteka su državni činovnici. Izuzetno, za vreme trajanja rata i izvanrednih prilika izazvanih ratom, Ministar saobraćaja može postaviti za šefove oteka i honorarne činovnike.

Izuzetno od propisa Zakona o činovnicima, a kad to potreba službe zahteva, može Ministarski savet na predlog Ministra saobraćaja vršiti postavljanja na sve položaje u Generalnoj direkciji brodarstva, ako nadje, da kandidat raspolaže dovoljnom stručnošću i sposobnošću za obavljanje odgovarajuće službe u Generalnoj direkciji brodarstva. Tom prilikom Ministarski savet određuje položajnu grupu postavljenog lica.

Gornjim postavljenjima, postavljeno lice, ne stiče prava po odredbama Zakona o činovnicima. Prestanak službovanja ovako postavljenih lica raspraviće se zakonom.

Generalni direktor po saslušanju mišljenja i odobrenju Uprave Generalne direkcije brodarstva postavlja potreban broj stručnog i tehničkog osoblja, kao honorarne činovnike, te određuje visinu njihovih honorara. Ovi honorari u izuzetnim slučajevima mogu biti isplaćeni i iz Fonda br. I. u koliko u redovnom državnom budžetu nisu predviđeni dovoljni krediti za pokrivenje navedenih honorara.

Član XI

Generalna direkcija brodarstva deli se na četiri odeljenja, i to:

- 1) Upravno odeljenje;
- 2) Odeljenje računovodstva;
- 3) Odeljenje brodskih posada (personalno); i
- 4) Pravno odeljenje.

Unutrašnjoj organizaciji pojedinih odeljenja kao i organizaciji samih odeljenja može se pristupiti sukcesivno, prema potrebi službe, te svi osetci i odeljenja ne moraju biti formirani istovremeno, kako je to niže izneto.

Ministar saobraćaja, po sopstevnom naodjenju ili na predlog Uprave Generalne direkcije brodarstva, može Pravilnicima menjati podelu posla i nadležnosti po odeljenjima, te može propisati stvaranje novih odeljenja za obavljanje poslova u nadležnosti Generalne direkcije brodarstva.

Poslove prema njihovoj nadležnosti po odeljenjima raspoređuje Načelnik tog Odeljenja.

Član XII

Upravno odeljenje deli se na tri oteka:

I Otek.—*Opšti*—u čiju nadležnost dolazi: prijem i raspored pošte prema instrukcijama Generalnog direktora, vođenje delovodnog protokola i ostalih registara, čuvanje po dosijeima i fascikulama na pregledan način svih akata i spisa Generalne direkcije brodarstva, vođenje korespondencije Generalnog direktora, ekspedicija pošte kao i svi personalni poslovi osoblja Generalne direkcije brodarstva. U pogledu poslovanja ovaj Otek stoji neposredno pod Generalnim direktorom.

II Otek.—*Operativni*—u čiju su nadležnosti: raspoređivanje i uposlovanje preuzetih brodova te evidencija o njihovom kretanju. Ovi poslovi vođenja brodova, kada su brodovi u neposrednoj režiji Generalne direkcije brodarstva, te tu spadaju oni poslovi koje inače vrše upravitelji—menadžeri ili agenti—, a u koliko upravitelji vode neki preuzeti brod nadzor nad njihovim vođenjem u pogledu plovidbe, a ne računa, u vezi sa takvim brodom.

III Otek.—*Nautički*—u čiju nadležnost spadaju: nadzor nad sigurnosnim sredstvima na brodovima, davanje uputstava brodovima o nautičkim propisima i zakonima, nadzor nad popravkama brodova, evidencija o merama brodova i stanju brodova, merama tovarnosti i gaza broda te pregled brodskih prostorija.

Član XIII

Odeljenje računovodstva deli se na četiri oteka:

I Otek.—*Blagajna*—u čiju nadležnost dolazi: vršenje tekućih isplata u poslovanju Generalne direkcije brodarstva.

Na predlog Generalnog direktora Uprava Generalne direkcije brodarstva određuje koliko će se kredita iz Fonda br. I. staviti na raspolaganje Blagajni za tekuće poslovanje sa preuzetim brodovima.

Svi čekovi kojima se vrše isplate po navedenom tekućem poslovanju imaju nositi potpise Načelnika Odeljenja računovodstva i Šefa Oteka blagajne. U koliko

je jedan od ovih sprečen, i ne može potpisati navedene čekove, drugi potpis ima biti potpis Generalnog direktora. Bliže odredbe o ovom poslovanju izdaće, u koliko se za to ukaze potreba Pravilnikom Ministar saobraćaja.

II Otek.—*Knjigovodstvo*—u čiju nadležnost dolazi vođenje knjiga i računovodstvo upšte za sve poslove predviđene u nadležnosti operativnog oteka i oteka blagajne.

III Otek.—*Računospitivski*—u čijoj je nadležnosti: ispitivanje računa upravitelja—menadžera ili agenata—jugoslovenskih trgovačkih brodova, koji su bili preuzeti i njima povereni na upravljanje. Ovaj Otek ispitaće verodostojnost njihovih računa od momenta preuzimanja brodova od strane Kraljevske jugoslovenske vlade.

IV Otek.—*Fondova*—u čijoj je nadležnosti: tehničko rukovanje fondovima br. I., br. II. i br. III., koji su predviđeni ovom Uredbom, izvršavanje naloga Generalnog direktora i vođenje potrebnog knjigovodstva o svim sumama, a po stavkama, unetim u Fondove.

Član XIV

Odeljenje brodskih posada (personalno) deli se na tri oteka:

I Otek.—*Opšti*—u čijoj su nadležnosti: svi poslovi oko rasporeda pomoraca na jugoslovenske brodove, opštenje sa savezničkim vlastima u vezi poslova oko isprava jugoslovenskih pomoraca, izdavanje i vođenje računa o ispravama pomoraca po odredbama jugoslovenskih zakonskih propisa. Ovaj Otek je nadležan u drugoj instanciji za sve disciplinske postupke, a i sam u prvij instanciji može pokrenuti disciplinski postupak protiv svakog jugoslovenskog pomorca.

II Otek.—*Zborište pomoraca*—u čijoj su nadležnosti: svi poslovi oko zbrinjavanja jugoslovenskih pomoraca, koji su ostali nezaposleni u inostranstvu. U svom poslovanju sa pomorcima Otek Zborišta nezavisan je a u granicama predviđenim Pravilnikom.

III Otek.—*Kulturno-prosvetni*—u čijoj su nadležnosti: preduzimanje svih potrebnih mera za pripremanje i štampanje brošura, listova i članaka, te pripremanje potrebnog materijala za predavanja i diskusije na brodovima, a sve u cilju kulturno-prosvetnog rada među pomorcima.

Član XV

Pravno odeljenje deli se na dva oteka:

I Otek.—*Administrativno-pravni*—u čijoj je nadležnosti: tehnička priprema, prema instrukcijama Generalnog direktora, Uprave ili Ministarstva saobraćaja, novih zakonskih propisa i Pravilnika, svi poslovi u vezi sa preuzimanjem jugoslovenskih trgovačkih brodova, kao što su oni navedeni u tački 1) Člana 16.—ove Uredbe, davanje pravnog mišljenja po tekućim poslovima Generalne direkcije brodarstva, proučavanje međunarodnih brodarskih ugovora i pomorskog prava.

II Otek.—*Ugovora*—u čijoj je nadležnosti: tehnička izrada svih ugovora, kao što su međunarodni ugovori, ugovori sa jugoslovenskim brodovlasnicima i trećim licima kao i kontrola izvršavanja takvih ugovora.

Član XVI

Pored poslova predviđenih alinejom 1 Člana 1.—ove Uredbe, vođenja opšte pomorske politike, obnove i razvoja jugoslovenske trgovačke mornarice a pod rukovodstvom Ministra saobraćaja, Generalna direkcija brodarstva ima u svojoj isključivoj nadležnosti, te ih samostalno rešava, sve one poslove koji se odnose na preuzimanje, upotrebu i upravljanje jugoslovenskim trgovačkim brodovima, te vrši u vezi sa time sva prava, obaveze i dužnosti, koje na osnovu Uredbe sa zakonskom snagom o preuzimanju jugoslovenskih trgovačkih brodova od strane Kraljevske jugoslovenske vlade od 27 augusta 1943 godine i Uredbe o izmenama navedene Uredbe od 27 septembra 1944 godine, ima Ministar saobraćaja.

U ovu grupu poslova dolazi:

1) Po načelnom rešenju Kraljevske vlade, donošenje odluke da se jedan jugoslovenski trgovački brod ima preuzeti od strane Kraljevske jugoslovenske vlade, te sprovođenje postupka o preuzimanju broda kako sledi: formalno rešenje Generalnog direktora da se jedan jugoslovenski trgovački brod preuzme, izdavanje pismene naredbe o tom rešenju vlasniku ili licu koje se dotle o brodu staralo, opis akta o preuzimanju u brodski dnevnik i postavljanje zapovednika broda, davanje jednog primerka zapisnika u kakvom se stanju brod nalazio u momentu preuzimanja vlasniku ili licu koje se dotle o brodu staralo, izdavanje priznanice takvom licu o preuzimanju broda, uvodjenje takvog broda u Knjigu preuzetih brodova. Bliže odredbe o postupku oko preuzimanja brodova propisuje Ministar saobraćaja posebnim Pravilnikom.

2) Upotreba takvog preuzetog broda u direktnoj režiji Generalne direkcije brodarstva, u koliko ona to nadje za potrebno, a u cilju uspešnog vođenja rata ili u cilju uklanjanja štete, koja je naneta jugoslovenskim narodima ovim ratom ili najzad u korist jugoslovenske narodne privrede.

3) Izdavanje preuzetog broda u zakup licu ili društvu ili nekoj savezničkoj državi, i zaključenje ugovora o tome, u koliko se na taj način mogu postići napred navedeni ciljevi.

4) Vođenje kontrole nad upraviteljima—menadžerima ili agentima—već preuzetih i njima na upravljanje datih brodova, u koju će svrhu Generalna direkcija brodarstva voditi iscrpno knjigovodstvo.

5) Menjanje ili postavljanje novih upravitelja—menadžera ili agenata—već preuzetih brodova, ili naknadno donošenje odluke da Generalna direkcija brodarstva vodi takav brod u neposrednoj režiji.

6) Ostvarivanje pred sudovima svih prava, koje bi stekla Kraljevska jugoslovenska vlada, te vršenje van suda svih dužnosti i obaveza koje bi iz ovakvog poslovanja imala Kraljevska vlada.

Član XVII

Sva novčana korist iz poslovanja Generalne direkcije brodarstva, koja su predviđena u članu 16.—ove Uredbe, kao što su najamnina, vozarnina i bila koja druga korist od preuzetih jugoslovenskih trgovačkih brodova, biće stavljena u Fond br. I. Generalne direkcije brodarstva.

Novčana sredstva iz Fonda br. I. biće upotrebljena za podmirivanje redovnih izdataka za poslovanje preuzetih jugoslovenskih brodova i otvaranje kredita Blagajni kako je to predviđeno stavom 2. Člana 13.—ove Uredbe, kao i za plaćanje potrebnih suma za nužne opravke takvih brodova a po odluci Uprave na predlog Generalnog direktora, dok će čista dobit na kraju svake godine biti preneti iz Fonda br. I. u Fond br. II. Generalne direkcije brodarstva.

Član XVIII

Potpis međunarodnih ugovora u pogledu trgovačke mornarice u nadležnosti je Kraljevske jugoslovenske vlade odnosno njenog Ministra saobraćaja. U koliko bi Ministar saobraćaja bio sprečen ma iz kog razloga, da izvrši potpisivanje navedenih ugovora može za takvo potpisivanje ovlastiti specijalnim punomoćjem Generalnog direktora ili neko drugo lice.

Kod onih poslova raspolaganja kao što su otudjenje preuzetog broda, radi velikog deficita u poslovanju ili napuštanje takvog broda osiguravajućem društvu usled velike havarije, ili kupovina novog broda Generalna direkcija brodarstva mora imati prethodno odobrenje Ministra saobraćaja.

Novčani iznosi, koji odgovaraju osigurninama za potopljene ili izgubljene a preuzete jugoslovenske trgovačke brodove, biće uneti u Fond br. II Generalne direkcije brodarstva. Novčana sredstva iz ovog Fonda mogu biti upotrebljena shodno članu 2.—Uredbe od 27 septembra 1944 godine, jedino po prethodnom odobrenju Ministra saobraćaja na predlog Uprave Generalne direkcije brodarstva, a po saslušanju Saveta Generalne direkcije brodarstva.

Za podizanje novčanih iznosa iz Fonda br. II. sa čekovnih računa potrebna su tri potpisa, i to: Generalnog direktora, Načelnika odeljenja računovodstva i šefa oteka fondova, ili, u koliko su oni sprečeni, njihovih zamenika.

Član XIX

Novčani iznosi obustava od plata jugoslovenskih pomoraca, zaostavštine poginulih pomoraca, osiguranja poginulih ili nestalih jugo-slovenskih pomoraca, te novčane kazne izrečene u korist Pomorsko Uboške Zaklade imaju se položiti u Fond br. III. Generalne direkcije brodarstva na zasebne stavke i biće upotrebljeni kako sledi:

1) Novčani iznosi koji odgovaraju obustavljenom porezu i 1/2% takse imaju se položiti na istu stavku i njihov ukupan iznos čini rezervni Fond Generalne direkcije brodarstva, koji se može trošiti, kao i novčana sredstva Fonda br. II samo uz odobrenje Ministra saobraćaja.

2) Novčani iznosi koji odgovaraju obustavljenim doprinosima za Središnji Ured za osiguranje radnika, biće položeni na zasebnu stavku, mogu biti upotrebljeni samo u izuzetnim slučajevima, shodno Pravilniku koji će propisati Ministar saobraćaja u koliko se za to ukaže potreba a po oslobodjenju Jugoslavije preostali iznos biće predat Središnjem Uredu za osiguranje radnika.

3) Novčani iznosi svih penzionih doprinosa biće stavljeni na jednu zasebnu stavku, neće biti upotrebljeni niukom slučaju, i imaju biti predati po oslobodjenju Jugoslavije odnosnim penzionim Fondovima.

4) Novčane kazne kao i svi drugi iznosi, koji se po jugoslovenskim propisima imaju uneti u Pomorsku Ubošku Zakladu, biće položeni na zasebnu stavku, neće moći biti upotrebljeni niukom slučaju, a imaju biti predati Zakladi, kada bude obnovljena u oslobodjenoj Jugoslaviji, ili u koliko ne bude obnovljena, novčani iznos biće upotrebljen na poboljšanje životnih uslova na jugoslovenskim trgovačkim brodovima ili poboljšanje životnih uslova iznemoglih pomoraca te udovica i siročadi poginulih pomoraca.

5) Na zasebnu stavku uložiće se novčani iznosi svih zaostavština ili osiguranja života poginulih ili nestalih jugoslovenskih pomoraca, te se imaju po oslobodjenju Jugoslavije predati nadležnim jugoslovenskim sudovima, koji će povesti ostavinske postupke.

Član XX

Blíže odredbe o tehničkom rukovodjenju i upotrebi novčanih sredstava iz Fonda br. I, II i III Generalne direkcije brodarstva propisuje Ministar saobraćaja posebnim Pravilnikom.

Član XXI

Na predlog Uprave Generalne direkcije brodarstva, u koliko se za to ukaže potreba, Ministar saobraćaja propisuje nov Pravilnik o rešavanju sporova proisteklih iz radnog odnosa na jugoslovenskim trgovačkim brodovima.

Po specijalnom ovlašćenju Ministra saobraćaja Generalna direkcija brodarstva može, ako se za to ukaže potreba, sklopiti u ime Kraljevske jugoslovenske vlade, koja je preuzela prava, dužnosti i obaveze jugoslovenskih brodovlasnika, nov Kolektivni Ugovor sa Savezom pomoraca Jugoslavije.

Član XXII

Ured Pomorskog odeljenja Ministarstva saobraćaja sa Zborištem u New Yorku područni je organ Generalne direkcije brodarstva i buduće se ima zvati Jugoslovenski Pomorski Ured u New Yorku.

Ovakve Uredbe sa Zborištim pomoraca može Generalna direkcija brodarstva otvoriti u svim mestima u kojima se za to ukaže potreba.

Član XXIII

Zapovednike preuzetih jugoslovenskih trgovačkih brodova za vreme trajanja rata i izvanrednih prilika izazatih ratom postavlja Generalna direkcija brodarstva. Sve naredbe i instrukcije u vezi sa poslovanjem i vođenjem brodova prima zapovednik direktno ili preko područnih joj upravitelja od Generalne direkcije brodarstva i njoj je neposredno odgovoran za njihovo izvršenje.

Kao disciplinska vlast u okviru postojećih propisa o održavanju discipline na jugoslovenskim trgovačkim brodovima, zapovednik će po saslušanju sindikalne podružnice na brodu Brodskog odbora, izreći kaznu nad pomorcem, koji je prekršio neki disciplinski propis. Protiv ovih kazni ima mesta žalbi Odeljenju Brodskih posada Generalne direkcije brodarstva ili njenim Uredima, koji mogu isto tako izricati disciplinske kazne u prvoj instanciji. U poslednjoj instanciji po disciplinskim istupima i povredama discipline odlučuje Disciplinski sud pri Generalnoj direkciji brodarstva. Na predlog Uprave Generalne direkcije brodarstva Ministar saobraćaja propisuje poseban Pravilnik o održanju discipline na jugoslovenskim trgovačkim brodovima, o postupku po prekršajima discipline kao i o ustrojstvu navedenog Disciplinskog suda.

O ishrani kao i vođenju nekih administrativnih poslova, na jugoslovenskim trgovačkim brodovima, stara se Brodski ekonom, koji ima rang časnika a postavlja ga Generalna direkcija brodarstva. Račune u vezi sa ishranom odobrava Brodski odbor a overava ih Zapovednik broda. Odluke o svim važnim pitanjima ishrane

donosi Brodski ekonom u saglasnosti sa Brodskim odborom a odobrava ih Zapovednik broda.

Sve sporove koji bi mogli proisteci iz radnog odnosa na jugoslovenskim trgovačkim brodovima u prvom redu pokušaće da reši na samom brodu Zapovednik u sporazumu sa Brodskim odborom.

Zapovednik broda će kao predstavnik vlasti na brodu učiniti sve moguće olakšice Brodskom odboru u njegovom sindikalnom i kulturno-prosvetnom radu.

Član XXIV

U svim važnim pitanjima u nadležnosti Generalne direkcije brodarstva, naročito onima koji se odnose na opštu brodarsku politiku te onima koji su navedeni u čl. 1.—ove Uredbe, kao što su na primer: upotreba novčanih sredstava iz Fonda br. II, ili upotreba novčanih sredstava za veće opravke brodova iz Fonda br. I, ili odobrenje kredita Blagajni iz Fonda br. I predviđeno u čl. 13.—ove Uredbe, ili skalpanje Kolektivnog Ugovora, dužan je Generalni direktor izneti ovako pitanje na rešavanje pred Upravu Generalne direkcije brodarstva.

Uprava Generalne direkcije brodarstva sastoji se od Generalnog direktora, Pomoćnika Generalnog direktora i svih načelnika odeljenja Generalne direkcije brodarstva. Generalni direktor je predsednik Uprave a Uprava bira sekretara, čija je dužnost da vodi zapisnike sastanaka, korespondenciju i arhivu Uprave.

Uprava Generalne direkcije brodarstva sastaje se po potrebi a najmanje jedanput sedmično. Sastanke saziva Generalni direktor a u njegovom odsustvu njegov zamenik. Inicijativu za vanredni sastanak Uprave i rešavanje po jednom konkretnom pitanju pripada svakom članu Uprave.

Uprava svoje odluke donosi većinom glasova. Ako se Generalni direktor sa jednom tako donetom odlukom ne slaže, ima pravo da podnese slučaj na rešavanje Ministru saobraćaja, koji odlučuje tada u poslednjoj instanciji. Sekretar Uprave dostavlja nadležnim organima Generalne direkcije brodarstva pismeno odluke Uprave.

Član XXV

U svim poslovima u nadležnosti Generalne direkcije brodarstva navedenim u stavu i člana 24.—ove Uredbe može Uprava odlučiti da sasluša mišljenje Saveta Generalne direkcije brodarstva.

Savet se ima obrazovati, u koliko to ratne prilike budu dozvolile u sedištu Generalne direkcije brodarstva i sastoji se od 7 članova koje postavlja u Savet Ministar saobraćaja na predlog Uprave Generalne direkcije brodarstva, koja ih bira iz redova članova Upravnih odbora jugoslovenskih parobrodarskih društava ili iz redova iskusnih pomoraca ili stručnjaka u pomorskim pitanjima.

Članovi Saveta imaju biti jugoslovenski državljani. Blíže odredbe o sastavu Saveta Generalne direkcije brodarstva, načinu njihovog rada i karakteru njihovih odluka propisuje Ministar saobraćaja posebnim Pravilnikom.

Član XXVI

Za vreme trajanja rata, kao i izvanrednih prilika izazatih ratom, ovlašćenja, prava i dužnosti, koje na osnovu Uredbe sa zakonskom snagom o preuzimanju jugoslovenskih trgovačkih brodova od strane Kraljevske jugoslovenske vlade od 27 avgusta 1943 godine, ima Ministar saobraćaja, vršiće po njegovim uputstvima područna mu Generalna direkcija brodarstva, kako je to predviđeno ovom Uredbom.

Član XXVII

Ova Uredba stupa na snagu danom potpisa kada, pres-taju važiti sve zakonske odredbe u protivnosti sa odredbama ove Uredbe.

P.O. Br. 3337.

U Londonu, 12 oktobra 1944 godine.

Ministar saobraćaja,

Ministar pravde i

Ministar prosvete,

Dr. DRAGO MARUŠIĆ s.r.

Predsednik Ministarskog saveta i

Ministar inostranih poslova,

Dr. IVAN ŠUBAŠIĆ s.r.

(sledje potpisi ministara)

MINISTARSKA REŠENJA

PRETSEDNISTVO MINISTARSKOG SAVETA

Pov.Br.801.

London, 18 decembra 1944 god.

Po ukazanoj potrebi službe

REŠAVAM:

da se g. Teodor Gjurgjević, sekretar Ministarstva inostranih poslova, koji je rešenjem Pov.Br.393 od 24 jula ove godine bio dodeljen na rad Kancelariji Njegovog Veličanstva Kralja s tim da vrši dužnost ličnog sekretara Njegovog Veličanstva, vrati na svoju redovnu dužnost u Ministarstvo inostranih poslova.

Predsednik Ministarskog saveta,

Ministar inostranih poslova,

Dr. Ivan Šubašić s.r.

MINISTARSTVO SOCIJALNE POLITIKE I NARODNOG ZDRAVLJA

Br.12

3 avgusta 1944

London

Na osnovu odluke donete na sednici Ministarskog saveta od 2 avgusta 1944 godine,

REŠAVAM:

da se g. Dr. Ivan SUBBOTIĆ, delegat za pitanja Jugoslovenskog Crvenog Krsta u Severnoj Americi, razreši od svoje dosadašnje dužnosti.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja,

Sava N. KOSANOVIĆ s.r.

Br.13

3 avgusta 1944

London

Po ukazanoj potrebi službe, a na osnovu odluke donete na sednici Ministarskog saveta od 2 avgusta 1944 godine,

REŠAVAM:

da se g. Frano PETRINOVIĆ, brodovlasnik, postavi za delegata za pitanja Jugoslovenskog Crvenog Krsta u Severnoj Americi.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja,

Sava N. KOSANOVIĆ s.r.

Br.21 London 10 avgusta 1944

Po potrebi službe

REŠAVAM:

da se g. dr. Miloš SEKULIĆ razreši dužnosti našeg pretstavnika u Pododboru za socijalno staranje Evropskog saveta UNRRA u Londonu.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja,

Sava N. KOSANOVIĆ s.r.

Br.178 London 28 septembra 1944

Na osnovu odluke donete na sednici Ministarskog saveta od 25 septembra 1944 godine

REŠAVAM:

da se g. Djuro S. SOČ, delegat za jugoslovenske izbeglice u Alžiru, razreši od svoje dosadašnje dužnosti.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja,

Sava N. KOSANOVIĆ s.r.

Br.315 London 19 oktobra 1944

Po ukazanoj potrebi, a shodno odluci Ministarskog saveta od 18 oktobra 1944 godine, donetoj na predlog Ministra socijalne politike i narodnog zdravlja,

REŠAVAM:

1) da se g. KOVAČEVIĆ NIKOLA, novinar, postavi za Delegata Kraljevske vlade u Medjunarodnom Biro-u Rada.

2) da se g. Dr. SUBBOTIĆ IVAN, dosadašnji Delegat Kraljevske vlade u Medjunarodnom Biro-u Rada, razreši dužnosti Delegata.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja,

Ministar unutrašnjih poslova,

Ministar gradjevina,

Sava N. KOSANOVIĆ s.r.

Br.304 London 20 oktobra 1944 god.

Na osnovu ukazane potrebe službe

REŠAVAM:

da se g. Lazar LATINOVIĆ postavi za delegata Kr. Vlade u Marselju, tim da organizuje repatriiranje naših državljana iz Južne Francuske.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja,

Sava N. KOSANOVIĆ s.r.

Br.428 London 22 novembra 1944 g.

Po ukazanoj potrebi službe a na osnovu odluke donete na sednici Ministarskog saveta od 6 novembra 1944 g.,

REŠAVAM:

da se g. Potpukovnik Mato JAKSIĆ postavi za delegata za pitanja Crvenog Krsta Jugoslavije u Rimu.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja,

Sava N. KOSANOVIĆ s.r.

Br.426 London 22 novembra 1944

Po ukazanoj potrebi službe, a na osnovu odluke donete na sednici Ministarskog saveta od 6 novembra 1944 g.,

REŠAVAM:

da se g. Dr. Sloven Smodlaka postavi za delegata za pitanja Crvenog Krsta Jugoslavije u Kairu.

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja,

Sava N. KOSANOVIĆ s.r.

MINISTARSTVO TRGOVINE I INDUSTRIJE

Br.58

12 oktobra 1944

Po ukazanoj potrebi službe

RIJEŠAVAM:

da se Myran Ribar, honorarni činovnik Direkcije za spoljnu trgovinu postavi za činovničkog pripravnika VIII. položajne grupe Ministarstva trgovine i industrije i dodijeli na rad Uredu za obnovu zemlje u Kairu.

Ministar trgovine i industrije,

Dr. Juraj Šutej s.r.

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Broj 415/11/1944

London, 5 decembra 1944 g.

Na molbu Dr. Reichsman Mirka, hon. činovnika Ministarstva finansija od 16 oktobra 1944 g. temeljem propisa Zakona o promjeni prezimena

REŠAVAM:

da sa REICHSMAN DR. MIRKU sinu Dragutina, njegovoj ženi RENEE rođj. MOGAN, te njegovoj mlđb. djeci IVANU i JULJANI odobrava promjena prezimena u "RASIĆ."

Molilac se opršta od plaćanja takse iz Tar.br.1 i 72 Zak. o taksama.

Ministar unutrašnjih poslova,

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja,

Ministar gradjevina:

S. N. Kosanović s.r.

Br. 1/XVII/45

4 januara 1945 god.

Na molbu Venceslava Šifa, kaplара-obveznika na službi u Jugoslovenskom delašmanu za avijaciju u Lytteltonu, a na osnovu propisa Zakona o promeni prezimena,

REŠAVAM:

da se VENCESLAVU ŠIFU, sinu Franca, odobrava promena prezimena u "SIMONIĆ".

Molilac se oslobadja plaćanja takse iz Tar. br. 1 i 72 Zakona o taksama.

Ministar unutrašnjih poslova,

Sava N. KOSANOVIĆ s.r.

MINISTARSTVO INOSTRANIH POSLOVA

Upr.pov.br.2531

13 novembra 1944 godine

u Londonu

Na osnovu paragrafa 49 stav 1 i 103 stav 1 Zakona o činovnicima od 31 marta 1931 godine,

REŠAVAM:

da se ACIMOVIĆ OBRAD, protokolista IX položajne grupe Ministarstva inostranih poslova, postavi za protokolistu VIII položajne grupe Ministarstva inostranih poslova.

Zastupnik

Ministra inostranih poslova,

Ministar unutrašnjih poslova,

Ministar socijalne politike i narodnog zdravlja i

Ministar gradjevina,

Sava N. KOSANOVIĆ s.r.